

Különjelentés

Körforgásos gazdaság

Az uniós fellépések ellenére a tagállamokban lassú az átállás

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Tartalomjegyzék

	Bekezdés
Összefoglaló	I–X
Bevezetés	01–14
Körforgásos gazdaság	01–02
Az uniós jogszabályokban előtérbe kerül a körforgásos gazdaság	03–08
A Bizottság körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervei	09–14
Az ellenőrzés hatóköre és módszere	15–21
Észrevételek	22–91
A tagállamok egyre jobban odafigyelnek a körforgásos gazdaságra, de lassú az előrehaladás és problémás a nyomon követés	22–32
Lassú a tagállami előrehaladás a körforgásos gazdaság megvalósítása felé	23–26
A CEAP 1 hatással volt a tagállamok körforgásos gazdasági stratégiáira	27–28
A Bizottság nyomonkövetési keretrendszerében vannak hiányosságok	29–32
Kevés a bizonyíték arra, hogy a CEAP 1-ben foglalt támogató intézkedések eredményesen támogatták a tagállamok áttérését a körforgásos gazdaságra	33–51
A Bizottság következtetése szerint a tervezett elavulás kimutatása nem megoldható	35–37
Nem volt világos, milyen mértékben vették igénybe a veszélyes anyagok helyettesítéséhez nyújtott támogatást	38–39
A fejlett gyártási technológiákhoz való hozzáférést támogató projektek hozzájárulása szerény volt	40–42
Az elérhető legjobb technikákról szóló referenciadokumentumok, a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS) és a környezettchnológiai hitelesítés mérsékelt hatást gyakorolt a termelési folyamatok fenntarthatóságára	43–49
A Bizottság a meglévő fórumokon keresztül kapcsolatot tartott az érdekelt felekkel	50–51

A körforgásos gazdaságra való áttérés támogatására állt rendelkezésre uniós finanszírozás, de a körforgásos tervezés kapcsán kevésbé vették igénybe azt	52–91
A Bizottság jelentős uniós finanszírozást szánt a körforgásos gazdaságra	54–55
A kohéziós politikai alapokat kevésbé vették igénybe a körforgásos tervezéssel kapcsolatos projektek esetében	56–65
A Bizottság a Horizont 2020 keretében mozgósított finanszírozást a körforgásos gazdaságra, de a tagállamokban ezzel kevés hatást ért el	66–75
A LIFE finanszírozott körforgásos gazdasággal kapcsolatos projekteket, de nem ismeretes, mekkora a körforgásos tervezés részaránya	76–81
A COSME keretében kevés támogatást nyújtottak a körforgásos tervezéssel kapcsolatos célkitűzésekhez	82–85
A körforgásos tervezés ESBA általi támogatását a piaci kereslet korlátozta	86–91
Következtetések és ajánlások	92–98

Mellékletek

I. melléklet. A CEAP 1 ideje alatt elfogadott, körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós irányelvek átültetése

II. melléklet. A Bizottság CEAP 1 és CEAP 2 tervében szereplő, a körforgásos tervezéssel kapcsolatos intézkedések felsorolása

III. melléklet. A körforgásos gazdaság nyomonkövetési keretrendszere

Rövidítések

Glosszárrium

A Bizottság válasza

Időrendi áttekintés

Ellenőrző csoport

Összefoglaló

I A gazdaságok hagyományos ciklusa a „kinyer-legyárt-ártalmatlanít” hármass, lineáris ciklusával jellemezhető. A körforgásos gazdaság viszont a lehető legtovább megőrzi a termékek, anyagok és erőforrások értékét, és minimálisra csökkenti a hulladék mennyiségét. A polgárok számára ez azt jelenti, hogy nő a termékek élettartama, illetve könnyebb azokat megjavítani, korszerűsíteni, újragyártani, újrafelhasználni vagy újrafeldolgozni. A vállalkozások számára ez nagyobb erőforrás-hatékonyságot tesz lehetővé.

II A termék környezeti hatásának mintegy 80%-a annak megtervezésétől függ. E hatás minimalizálása érdekében a termékeket és a termelési folyamatokat a körforgásos gazdaság elvei szerint, a hulladékképződés megelőzésének uniós prioritásával összhangban újra kell tervezni.

III Az erőforrás-hatékonyság több mint egy évtizede szerepel az Unió szakpolitikai napirendjén. A körforgásos gazdaságra cselekvési tervek vonatkoznak, amelyek ilyen témájú bizottsági stratégiák részét képezik. A Bizottság 2015-ben adta ki a körforgásos gazdaságra vonatkozó első cselekvési tervét, olyan intézkedésekkel, amelyek a támogató szabályozási keret kialakítását és a szakpolitikai irányvonal meghatározását, az uniós finanszírozás elosztását és az Unió körforgásos gazdaságra való áttérésének nyomon követését célozzák. Az európai zöld megállapodásra reagálva a Bizottság 2020-ban új cselekvési tervet adott ki, amely az előzőre épül, és azt a törekvésnént megfogalmazott célt tűzte ki, hogy az Unióban 2030-ra megkétszereződjön az újrahasznosított és a gazdaságba visszaforgatott anyagok aránya.

IV Ellenőrzésünk azt vizsgálta, hogy a Bizottság intézkedései hathatósan befolyásolták-e a tagállamokban a körforgásos gazdasággal kapcsolatos tevékenységeket. A Bizottság 2015-ös első cselekvési tervében szereplő, tervezéssel és gyártással kapcsolatos bizottsági intézkedésekre összpontosítottunk. Megvizsgáltuk a tagállamok körforgásos gazdaságra való áttérésének ütemét, az ezen áttérésre irányuló bizottsági támogató intézkedések eredményességét, valamint a különböző forrásokból származó uniós pénzeszközök körforgásos gazdaság céljára való mozgósítását. Jelentésünkkel az Unióban továbbra is fennálló kihívásnak, a gazdasági tevékenységek környezeti hatásai csökkentésének kezelését kívánjuk elősegíteni. Szándékunk szerint a jelentés a Bizottság segítségére lehet abban, hogy javítsa a körforgásos gazdaságra való áttérés nyomon követését, és célzottabbá tegye a termékek és a termelési folyamatok körforgásos tervezésére – a körforgásos gazdaság felé történő elmozdulás leghathatósabb módjára – irányuló uniós finanszírozást.

V Véggkövetkeztetésünk szerint kevés a bizonyíték arra, hogy a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervek – különösen a termékek és termelési folyamatok körforgásos tervezésével kapcsolatos intézkedések – hatással voltak a körforgásos gazdasággal kapcsolatos tagállami tevékenységekre.

VI Pozitív fejleménynek tekinthető, hogy az első cselekvési terv közzététele óta nőtt a tagállamok kormányai által végrehajtott, körforgásos gazdasággal kapcsolatos tevékenységek száma. A haladás üteme azonban továbbra is lassú. Nagy kihívásnak tűnik az Unió azon törekvése, hogy 2030-ig megkétszereződjön az újrahasznosított és a gazdaságba visszaforgatott anyagok aránya.

VII Az Unió körforgásos gazdaságra való áttérésének nyomon követését szolgáló bizottsági keretrendszer nem vett tekintetbe teljes mértékben minden fő szempontot, mivel nem voltak konkrét mutatói a termékek körforgásos tervezésére vonatkozóan. Megállapításunk szerint, noha épp az ellenőrzésünk idején folyt a nyomonkövetési keretrendszer felülvizsgálata, a Bizottság mutatói nem terjedtek ki az áttérés terén elért előrehaladás minden részletére.

VIII Kevés bizonyítékot találtunk a cselekvési terv azon támogató intézkedéseinek eredményességére, amelyek a tagállamok körforgásos gazdaságra való áttérését például az innováció és a beruházások területén meghatározott szakpolitikai irányvonalak kijelölésével szándékoztak megkönnyíteni. Az uniós jogszabályokkal összhangban a tagállamoknak az uniós beruházásokat körültekintően, elsősorban a hulladékképződés megelőzésére kell igénybe venniük.

IX A 2014–2020-as időszakra az Unió több mint 10 milliárd eurót tervezett a körforgásos gazdaságra való áttérés finanszírozására fordítani. Rendelkezésre állnak tehát uniós források, és a körforgásos gazdaság általános támogatottságot élvez, ám a Bizottság és a tagállamok nem irányították eredményesen a finanszírozást a termékek és a termelési folyamatok körforgásos tervezését szolgáló beruházásokra. Az uniós finanszírozást nagyrészt a hulladékgazdálkodásra fordították, amely kevesebb lehetőséget kínál a környezeti hatások csökkentésére. Bár a 2021–2027-es időszak programozása során jobban előtérbe került a körforgásos gazdaság, a tagállamok továbbra is dönthetnek úgy, hogy az uniós finanszírozás jelentős részét a hulladékgazdálkodásra fordítják ahelyett, hogy a körforgásos tervezés révén megelőznék a hulladék keletkezését.

X Javasoljuk, hogy a Bizottság:

- javítsa a tagállamok körforgásos gazdaságra való áttérésének nyomon követését, megkönnyítendő az új szakpolitikákkal, kezdeményezésekkel és intézkedésekkel kapcsolatos megalapozott döntéshozatalt;
- vizsgálja meg, hogy miért használják ki kevésbé a körforgásos tervezésre rendelkezésre álló uniós finanszírozást, és hogy milyenek a lehetőségek annak határozottabb ösztönzésére.

Bevezetés

Körforgásos gazdaság

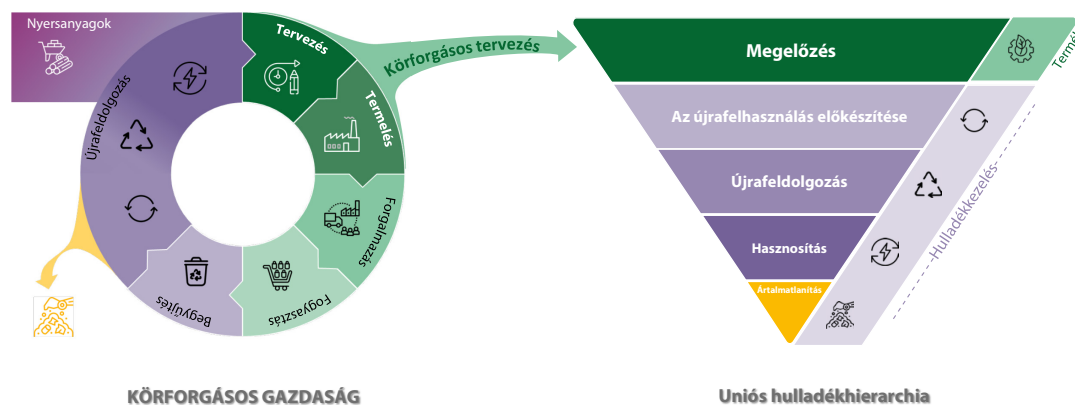
01 A „körforgásos gazdaság” kifejezés azt a gondolatot fejezi ki, hogy a lehető legtöbb megőrizték a termékek, anyagok és erőforrások értékét, és minimálisra csökkentették a hulladék mennyiségét. Ez a megközelítés eltér a hagyományos „kinyerlegyárt-ártalmatlanít” ciklustól, és a fenntarthatóság szempontjából jelentős előnyökkel jár. A polgárok számára ez azt jelenti, hogy nő a termékek élettartama, illetve könnyebb a termékeket megjavítani, korszerűsíteni, újragyártani, újrafelhasználni vagy újrafeldolgozni. A vállalkozások számára ez számos olyan előnnyel járhat, mint a nagyobb erőforrás-hatékonyság és az áringadozásnak való kisebb kitettség.

02 A körforgásos gazdaság a termék teljes életciklusát felöleli. Amint azonban a Bizottság hangsúlyozza¹: „a körforgásos gazdaság a termék megszületésével veszi kezdetét. Mind a tervezési szakasz, mind a termelési folyamatok kihatással vannak a beszerzésre, az erőforrás-felhasználásra és a hulladékkeletkezésre a termék létezése során”. Környezeti hatásuk minimalizálása érdekében a termékeket és a termelési folyamatokat a körforgásos gazdaság elveinek megfelelően, a hulladékképződés megelőzésére irányuló uniós prioritással összhangban újra kell tervezni (lásd: [1. ábra](#)). A termék környezeti hatásának mintegy 80%-a annak megtervezésétől függ².

¹ A körforgásos gazdaságra vonatkozó bizottsági cselekvési terv, [COM\(2015\) 614](#).

² *Ecodesign your future: how ecodesign can help the environment by making products smarter*, Európai Bizottság, 2014.

1. ábra. A körforgásos gazdaság szakaszai az uniós hulladékmegelőzéssel szemben

Forrás: Európai Számvevőszék, a „Cohesion policy support for the circular economy” [A körforgásos gazdaság kohéziós politikai támogatása] című, 2016. júniusi bizottsági dokumentum, valamint a [hulladék-keretirányelv](#) alapján.

Az uniós jogszabályokban előtérbe kerül a körforgásos gazdaság

03 Az erőforrás-hatékonyság több mint egy évtizede szerepel az Unió szakpolitikai napirendjén. 2010 márciusában a Bizottság elfogadta az Európa 2020 stratégiát³, amelynek része az erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaságra vonatkozó prioritás. 2011-ben a Bizottság közzétette az „Erőforrás-hatékony Európa” kiemelt kezdeményezést⁴, amely ütemterv a gazdasági növekedést úgy kívánja fenntarthatóvá tenni, hogy függetleníti az erőforrás-felhasználástól.

04 2014 júliusában a Bizottság közzétette a hulladékcsökkentésről szóló irányelvre vonatkozó jogalkotási javaslatot⁵, amelyet a körforgásos gazdaságról szóló közlemény⁶ kísért (a továbbiakban: körforgásos gazdaságról szóló csomag). A Bizottság azonban 2015 márciusában úgy döntött, hogy **visszavonja** javaslatát, amelyet azért bíráltak, mert az a termékek teljes életciklusának javítását és különösen a hulladékkezelés

³ Európai Bizottság: az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája, [COM\(2010\) 2020](#).

⁴ Európai Bizottság: Az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve, [COM\(2011\) 571](#).

⁵ A hulladékokról szóló irányelvre irányuló bizottsági javaslat, [COM\(2014\) 397](#).

⁶ Úton a körforgásos gazdaság felé: „zéró hulladék” program Európa számára, [COM\(2014\) 398](#).

megelőzését célzó konkrét javaslatok helyett a hulladékra vonatkozó szakpolitikákra és jogszabályokra összpontosított.

05 Az Unió a körforgásos gazdaságról szóló irányelvek széles körét fogadta el. Ami a körforgásos szemléletű terméktervezésre vonatkozó követelmények meghatározását illeti, az energiával kapcsolatos termékeket illetően a legfontosabb jogszabály a környezettudatos tervezésről szóló 2009. évi irányelv⁷. 2015 és 2019 között az uniós jogalkotók több olyan irányelvet⁸ fogadtak el, amelyek előmozdítják a körforgásos gazdaság elveit, többek között a hulladékkeletkezés megelőzését és a természeti erőforrások körültekintő, hatékony és észszerű hasznosítását. Ezek közül három irányelv a körforgásos szemléletű terméktervezés szempontjából is releváns volt:

- az egyes veszélyes anyagok korlátozásáról szóló 2015. évi irányelv;
- a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 2018. évi irányelv;
- az egyszer használatos műanyagokról szóló 2019. évi irányelv.

06 Ezen irányelveknek még folyamatban volt az átültetése a tagállamokban a nemzeti jogba (lásd: *I. melléklet*).

⁷ [2009/125/EK irányelv](#) az energiával kapcsolatos termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó követelményekről.

⁸ **1)** a veszélyes anyagok felváltásáról szóló [\(EU\) 2015/863 irányelv](#); **2)** az elhasználandó járművekről, a (hulladék)elemekről és (-)akkumulátorokról, valamint az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól szóló [\(EU\) 2018/849 irányelv](#); **3)** a hulladéklerakókról szóló [\(EU\) 2018/850 irányelv](#); **4)** a hulladékokról szóló [\(EU\) 2018/851 irányelv](#); **5)** a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló [\(EU\) 2018/852 irányelv](#); **6)** az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól szóló [\(EU\) 2019/771 irányelv](#); valamint **7)** a hajókról származó hulladékok leadására alkalmas kikötői befogadólétesítményekről szóló [\(EU\) 2019/883 irányelv](#); **8)** az egyszer használatos műanyagokról szóló [\(EU\) 2019/904 irányelv](#).

07 2020 óta a Bizottság szisztematikusan érvényesíti jogalkotási javaslataiban a körforgásos termékekre és termelésre tervezésre vonatkozó fenntarthatósági követelményeket. Ilyen javaslatok például:

- o a fenntartható termékpolitikára vonatkozó kezdeményezésre irányuló javaslat⁹;
- o a körforgásos elektronikai kezdeményezés keretében az egységes töltőmegoldásra és a régi eszközök visszaszolgáltatását ösztönző jutalmazási rendszerekre irányuló javaslat¹⁰;
- o az ipari kibocsátásokról szóló irányelv¹¹ felülvizsgálatára, többek között a körforgásos gazdaság gyakorlatainak az elérhető legjobb technikákról szóló, hamarosan elkészülő referenciadokumentumokba való beépítésére irányuló javaslat;
- o az egyes veszélyes anyagok korlátozásáról szóló 2011. évi irányelv¹² felülvizsgálata és az annak tisztázását célzó iránymutatás, hogy az irányelv hogyan kapcsolódik a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló 2006. évi rendelethez (REACH-rendelet)¹³, valamint a környezettudatos terméktervezési követelményekhez.

08 2022 végén az egységes töltőkre vonatkozó új irányelv¹⁴ kivételével – amelyet 2024 decemberétől kell alkalmazni – az e kezdeményezésekre vonatkozó jogszabályok elfogadása még folyamatban volt. 2023 februárjában a Bizottság közzétette a zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari tervét, amely hivatkozik a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervre azon közös céljukat illetően, hogy meghatározzák az

⁹ A fenntartható termékek környezettudatos tervezésére vonatkozó követelmények megállapítási kereteinek létrehozásáról szóló rendeletre irányuló bizottsági javaslat, [COM/2022/142](#).

¹⁰ A rádióberendezések forgalmazására vonatkozó tagállami jogszabályok harmonizációjáról szóló irányelvre irányuló bizottsági javaslat, [COM\(2021\) 547](#).

¹¹ Az ipari kibocsátásokról szóló irányelvre irányuló bizottsági javaslat, [COM\(2022\) 156](#).

¹² [2011/65/EU irányelv](#) egyes veszélyes anyagok elektromos és elektronikus berendezésekben való alkalmazásának korlátozásáról.

¹³ [1907/2006/EK rendelet](#) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), valamint az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról.

¹⁴ [\(EU\) 2022/2380 irányelv](#) a rádióberendezések forgalmazására vonatkozó tagállami jogszabályok harmonizációjáról.

európai ipar nulla nettó kibocsátási cél elérése érdekében történő átalakításának keretét¹⁵.

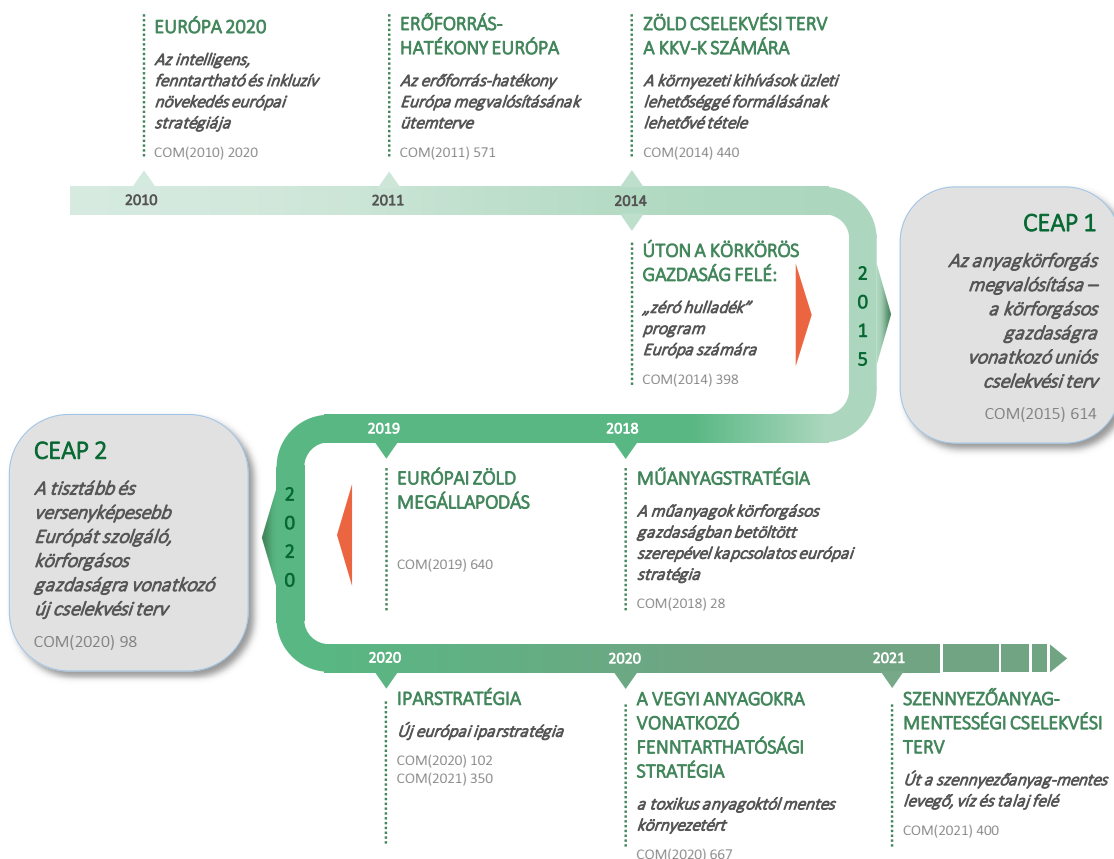
A Bizottság körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervei

09 A körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervek (CEAP) a körforgásos gazdaságra vonatkozó bizottsági stratégiai keret részét képezik (lásd: **2. ábra**). E tervek négyféle intézkedéstípust tartalmaznak:

- o megfelelő szabályozási keret biztosítása (pl. irányelvek, végrehajtási rendeletek);
- o a szakpolitikai irányvonalakat meghatározó (e jelentésben „támogató intézkedéseknek” nevezett) horizontális intézkedések olyan területeken, mint a körforgásos gazdaságra való áttérést ösztönző innováció és beruházások (például horizontális vizsgálati programok kidolgozása);
- o uniós finanszírozás biztosítása a körforgásos gazdaság felé való haladást gyorsító projektekhez;
- o a körforgásos gazdaság felé tett uniós előrehaladás nyomon követése.

¹⁵ A zöld megállapodáshoz kapcsolódó ipari terv: a nulla nettó kibocsátás kora, [COM\(2023\) 62](#).

2. ábra. A körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós stratégiai keret

Forrás: Európai Számvevőszék.

10 2015-ben a Bizottság előállt a körforgásos gazdaságra vonatkozó első cselekvési tervével (CEAP 1)¹⁶, amely 54 konkrét intézkedést tartalmaz. Az európai zöld megállapodásra¹⁷ reagálva 2020-ban a Bizottság kiadta a körforgásos gazdaságra vonatkozó második cselekvési tervet (CEAP 2)¹⁸. A CEAP 2 az első cselekvési tervre építve további 35, körforgásosabb gazdaságot támogató intézkedést tartalmaz. Ez a terv emellett azt a törekvésként megfogalmazott célt is kitűzi, hogy 2030-ra megduplázódjon az Unió „körforgásos anyagfelhasználási aránya” (vagyis az újrahasznosított és a gazdaságba visszaforgatott anyagok aránya).

¹⁶ A körforgásos gazdaságra vonatkozó első bizottsági cselekvési terv, COM(2015) 614.

¹⁷ Az európai zöld megállapodás, COM(2019) 640.

¹⁸ A körforgásos gazdaságra vonatkozó második bizottsági cselekvési terv, COM(2020) 98.

11 Az első és a második cselekvési terv a vállalkozásokat és a polgárokat szolgálva támogatja, hogy a fenntartható termelés és fogyasztás, valamint az erőforrás-hatékonyság előmozdításával biztosítsák a körforgásos gazdaságra való áttérést. A cselekvési tervek a termékek és a termelési folyamatok körforgásos tervezésére vonatkozó célkitűzéseket határoznak meg (e jelentésben a továbbiakban: CEAP-célkitűzések, lásd: **3. ábra**). A két cselekvési tervben szereplő 89 intézkedés közel egynegyede (21) a tervezési és a termelési szakaszra irányul, és a fenti **09.** bekezdésben említett mind a négy intézkedéstípust lefedi. A **II. melléklet** részletesebben ismerteti ezeket.

3. ábra. A CEAP 1 és a CEAP 2 célkitűzései a körforgásos tervezésre és a körforgásos uniós gazdaságra való áttérésre nézve

Forrás: Európai Számvevőszék, a CEAP 1 és a CEAP 2 tervekről szóló közlemények alapján.

12 Az első cselekvési tervben a Bizottság meghatározta, hogy a kohéziós politikának a hulladékkeletkezés megelőzésére irányuló projekteket helyi és regionális szinten kell finanszíroznia. A 2014–2020-as időszakra a Bizottság a kohéziós politikai alapokból, elsősorban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA), valamint más – közvetlen irányítású (például a Horizont 2020, a LIFE program és a vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat segítő uniós program (COSME)), valamint közvetett irányítású (például az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) és a

Finanszírozás innovátoroknak (InnovFin)) – uniós alapokból több mint 10 milliárd euró összegben bocsátott rendelkezésre uniós forrást a körforgásos gazdaság kapcsán.

13 A CEAP 1 és a CEAP 2 végrehajtásáért kizárólag a Bizottság felel. A CEAP 1 végrehajtásának koordinálása és nyomon követése a Környezetvédelmi Főigazgatóság (DG ENV) és a Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság (DG GROW) feladata volt, a Bizottság Főtitkárságának felügyelete mellett. A CEAP 2 esetében a koordináció és a nyomon követés feladatát a Környezetvédelmi Főigazgatóság vette át.

14 Sem az első, sem a második cselekvési terv nem kötelező a tagállamokra nézve, és az sem előírás, hogy rendelkezzenek saját nemzeti stratégiával a körforgásos gazdaságra vonatkozóan. A cselekvési tervek azonban tartalmazznak olyan jogalkotási javaslatokat, amelyek majdani végrehajtása kötelező érvényű feltételeket fog teremteni. A Bizottság szerint „a körforgásos gazdaság megvalósítása [...] minden szinten hosszú távú elköteleződést igényel, a tagállamoktól, régióktól és városoktól a vállalkozásokig és a polgárokig”¹⁹.

¹⁹ A körforgásos gazdaságra vonatkozó első cselekvési terv, 3. o.

Az ellenőrzés hatóköre és módszere

15 Ellenőrzésünk azt vizsgálta, hogy a Bizottság körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervei és különösen a termékek és termelési folyamatok körforgásos tervezésével (e jelentésben a továbbiakban: körforgásos tervezés) kapcsolatos intézkedései hathatósan befolyásolták-e a tagállamokban végrehajtott, körforgásos gazdasággal kapcsolatos tevékenységeket. Vizsgálatunk elsősorban a következőkre irányult:

- o nőtt-e 2015 óta a tagállamokban a körforgásos gazdasággal kapcsolatos tevékenységek száma;
- o eredményesen támogatták-e az első cselekvési tervben foglalt, körforgásos tervezésre vonatkozó támogató intézkedések a tagállamok körforgásos gazdaságra való áttérését;
- o eredményesen mozgósította-e a Bizottság az uniós forrásokat a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv célkitűzései, különösen a tervezéssel és a termeléssel kapcsolatos célkitűzések elérésének támogatása érdekében.

16 Ellenőrzésünk a 2014-től 2022-ig terjedő időszakra terjedt ki, és középpontjában az első cselekvési terv állt, mivel a második terv intézkedéseit ellenőrzésünk időpontjában még korai lett volna értékelni. A CEAP 1 körforgásos tervezéssel kapcsolatos 21 intézkedéséből 11-et vizsgáltunk (lásd: **4. ábra** és **II. melléklet**). Nem vizsgáltuk a CEAP „megfelelő szabályozási keret biztosításához” kapcsolódó intézkedéseit, mivel ellenőrzésünk időpontjában több fontos javaslatra vonatkozó jogszabály még elfogadásra várt (lásd: **07–08.** bekezdés).

4. ábra. A CEAP 1 ellenőrzésünk hatókörébe tartozó intézkedései

Forrás: Európai Számvevőszék.

17 Megvizsgáltunk dokumentumokat és interjúkat készítettünk a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervek végrehajtásában részt vevő bizottsági főigazgatóságok, valamint az Eurostat és az Európai Beruházási Bank (EBB) munkatársaival. Emellett a dokumentumok és a tagállami információk elemzését alátámasztandó, nemzetközi és tagállami szinten is készítettünk interjúkat érintett érdekelt felekkel (köztük vállalkozások képviselőivel).

18 A kohéziós politikai alapokon belül az Európai Regionális Fejlesztési Alapra (ERFA) összpontosítottunk, amely a kis- és középvállalkozások (kkv-k) körforgásos gazdaságra való áttérésének fő finanszírozási forrása. Kiválasztottunk három tagállamot (Írország, Hollandia és Lengyelország), hogy értékeljük a körforgásos gazdaság megvalósítása terén tett előrehaladásukat, az általuk tervbe vett ERFA-finanszírozást és stratégiai prioritásaikat. Kiválasztásukkor – szem előtt tartva az egyes kritériumok megfelelő összetételét – a következőkre voltunk tekintettel: milyen előrehaladást értek el a körforgásos gazdaságra való áttérés terén (körforgási arány), mekkora ERFA-finanszírozást terveztek igénybe venni, és hogy van-e körforgásos gazdaságra vonatkozó nemzeti stratégiájuk. Megvizsgáltuk nemzeti stratégiáikat, szakpolitikai dokumentumaikat és végrehajtási terveiket, valamint a 2014–2020-as, illetve (amennyiben rendelkezésre állt) a 2021–2027-es ERFA-programjaikat és a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervüket. Online interjúkat folytattunk a tagállami hatóságokkal és a kiválasztott projektek kedvezményezettjeivel.

19 A kiválasztott tagállamok irányító hatóságai által rendelkezésünkre bocsátott projektlistából öt olyan ERFA-projektet választottunk ki, amelyek megítélésünk szerint nagyban elősegíthetik a körforgásos tervezést (kettőt-kettőt Hollandiában és Lengyelországban, egyet Írországban). Megvizsgáltunk továbbá három Horizont 2020 projektet, három COSME-projektet, egy LIFE-projektet és egy ESBA-projektet is. Célunk az volt, hogy értékeljük e projektek relevanciáját és azt, hogy mennyiben segítették elő egyrészt az általános, másrészt a körforgásos tervezéssel kapcsolatos CEAP-célkitűzések elérését.

20 Ellenőrzésünk előkészítése során felmérést végeztünk az Unióban az ERFA összes irányító hatóságánál a körforgásos gazdaság céljából a kohéziós politika keretében nyújtott finanszírozás témájában. E felmérés eredményeit felhasználtuk a kiválasztott három tagállam ERFA-kiadásainak nyomon követő elemzéséhez. Emellett támaszkodtunk a környezettudatos tervezésről és energiafogyasztási címkézéssel szülő 2020. évi különjelentésünk²⁰, a Horizont 2020 és a kohéziós politikai alapok közötti szinergiákról szülő 2022. évi különjelentésünk²¹, valamint a veszélyes hulladékok kezelésére irányuló uniós fellépésekről szülő 2023. évi áttekintésünk²² megállapításaira is. Ajánlásaink kidolgozása során figyelembe vettük a kohéziós politikán belüli teljesítményalapú finanszírozásról szülő 2021. évi különjelentésünk²³ következtetéseit.

21 Jelentésünkkel az Unióban továbbra is fennálló kihívásnak, a gazdasági tevékenységek környezeti hatásai csökkentésének kezelését kívánjuk elősegíteni. Szándékunk szerint a jelentés a Bizottság segítségére lehet abban, hogy javítsa a körforgásos gazdaságra való áttérés nyomon követését, és célzottabbá tegye a körforgásos tervezésre – a körforgásos gazdaság felé történő elmozdulás leghathatósabb módjára – irányuló uniós finanszírozást.

²⁰ **01/2020. sz. különjelentés:** A környezettudatos tervezés és az energiafogyasztási címkézés terén az uniós fellépések jelentősen hozzájárulnak az energiahatékonyság javításához, ugyanakkor komoly késedelmek és gyakori szabálytalanságok is jellemzik őket.

²¹ **23/2022. sz. különjelentés:** Szinergiák a Horizont 2020 és az európai strukturális és beruházási alapok között: A szinergiák lehetőségét még nem aknázzák ki maradéktalanul.

²² **02/2023. sz. áttekintés:** A növekvő mennyiségű veszélyes hulladék kezelésére irányuló uniós fellépések.

²³ **24/2021. sz. különjelentés:** Teljesítményalapú finanszírozás a kohéziós politikában: figyelemre méltóak a törekvések, de a 2014–2020-as időszakban még maradtak akadályok.

Észrevételek

A tagállamok egyre jobban odafigyelnek a körforgásos gazdaságra, de lassú az előrehaladás és problémás a nyomon követés

22 A következőket vizsgáltuk meg:

- o milyen ütemben haladnak a tagállamok a körforgásos gazdaság megvalósítása felé, és vajon felgyorsult-e az előrehaladás a CEAP 1 2015-ös közzététele után;
- o a Bizottság első és második cselekvési terve, és különösen a körforgásos szemléletű terméktervezéssel kapcsolatos intézkedések hatással voltak-e a nemzeti stratégiákra és tervekre olyan értelemben, hogy azok az uniós prioritásokhoz igazodjanak;
- o a jövőbeli uniós szakpolitikák tervezésének megkönnyítése érdekében létrehozott-e a Bizottság egy teljes körű és átfogó nyomon követési rendszert, amellyel mérhető a tagállamok által a körforgásos gazdaságra való áttérés terén elért előrehaladás.

Lassú a tagállami előrehaladás a körforgásos gazdaság megvalósítása felé

23 Az első cselekvési tervben szerepelt egy arra irányuló intézkedés, hogy a Bizottság dolgozzon ki az Unió körforgásos gazdaságra való áttérésének mérésére szolgáló nyomon követési keretet (lásd: a **II. mellékletben** szereplő 15. intézkedés). Az Eurostat és más hivatalos források meglévő adatait felhasználó keretrendszer 2018-ban készült el, és szerepelt benne egy mutató a „körforgásos anyagfelhasználási arányra” nézve (lásd még: **29–32.** bekezdés).

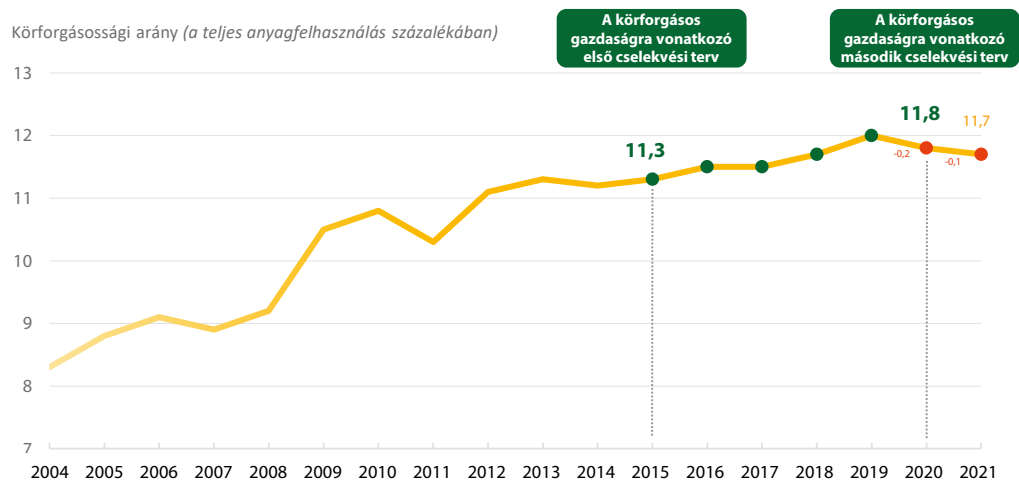
24 Ez a mutató – más néven a körforgási arány – méri az újrahasznosított és a gazdaságba visszaforgatott anyagok arányát. Egyes nemzetközi szervezetek²⁴ és nemzeti hatóságok az országok körforgásos gazdaság irányába tett általános előrehaladására vonatkozó közelítő változóként tekintenek e mutatóra. Maga a Bizottság is ezt a mutatót alkalmazta a körforgásos gazdaságra vonatkozó második cselekvési terv 2030-as célértékének meghatározásához (lásd: **10.** bekezdés), valamint éves országjelentéseiben annak szemléltetéséhez, hogy mennyire voltak sikeresek a tagállamok a körforgásos gazdaságra való áttéréssel kapcsolatos célkitűzések megvalósítása terén.

25 Az Eurostat 2018 óta számítja ki az uniós körforgási arányt, de visszamenőleg 2004-től kezdve is ki tudta számítani azt. Az **5. ábrából** kitűnik, hogy 2015 és 2021 között az összes uniós tagállam (a továbbiakban: EU-27) átlagos körforgási aránya mindössze 0,4 százalékponttal nőtt. Jóllehet a CEAP 2 célkitűzése arra irányul, hogy 2030-ra megkétszereződjön a 2020-as körforgási arány, a tényleges körforgási arány 2019 óta enyhén csökkent. A 2021-es 11,7%-os uniós körforgási arány meghaladja a legutóbb meghatározott globális körforgási arányt, amely – a 2018-as 9,1%-ról visszaesve – jelenleg 7,6%²⁵.

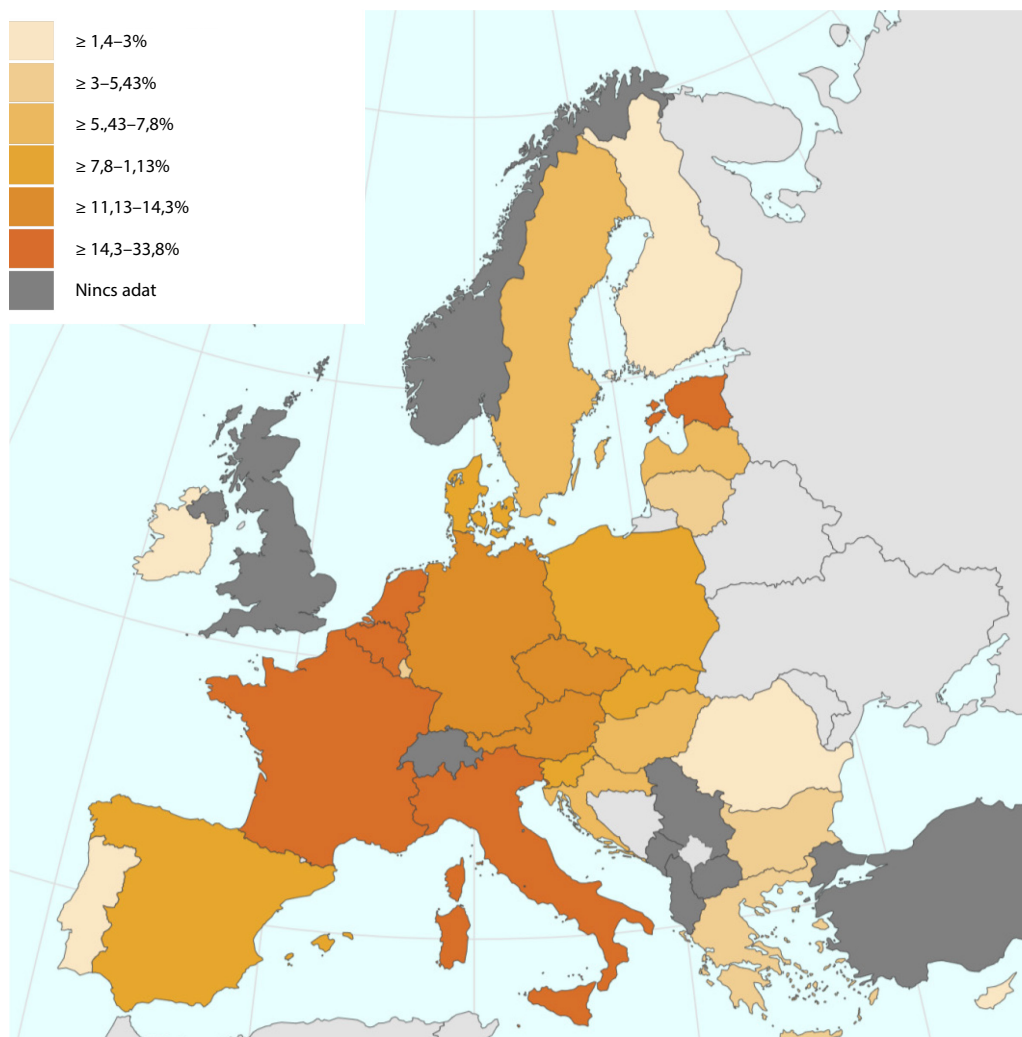
²⁴ Pl. „*The OECD Inventory of Circular Economy indicators*”, OECD, 2021; és az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ-EGB).

²⁵ „*The circularity gap report 2023*”, Amszterdam: Circle Economy.

5. ábra. A körforgásos gazdaság felé tett előrehaladás az EU-27 országában

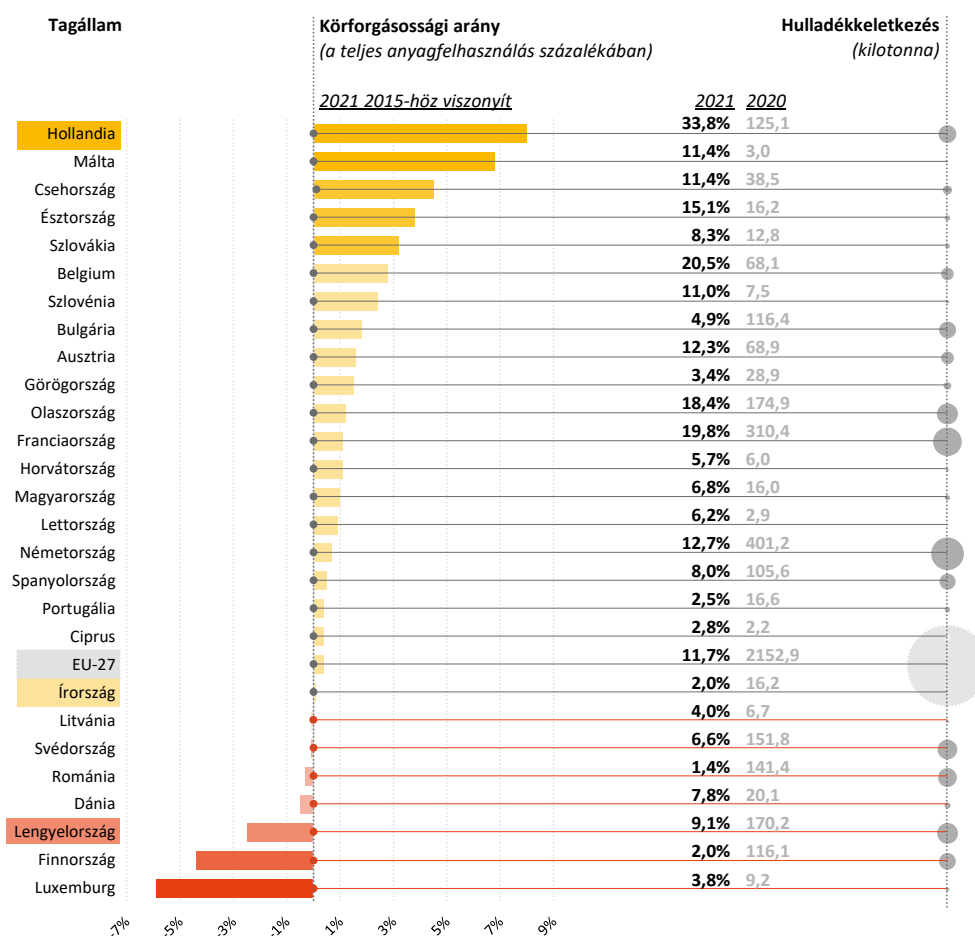
2021

Forrás: Európai Számvevőszék, az Eurostat által számított körforgásos anyagfelhasználási arány alapján. A térképet készítette: Eurostat.

26 Az **5. ábra** azt is jól szemlélteti, hogy a tagállamok között jelentősek az eltérések a körforgási arányok terén – egyesek sokszor annyi újrafeldolgozott anyagot használnak fel, mint mások. A **6. ábra** az egyes tagállamok által 2015 és 2021 között elért előrehaladást, valamint a keletkező hulladék mennyiségét mutatja. Hét tagállamban – köztük az általunk részletesebben is elemzett Lengyelországban – ebben az időszakban visszaesés történt.

6. ábra. A körforgásos gazdaság terén elért tagállami előrehaladás 2015 és 2021 között

Forrás: Európai Számvevőszék, az Eurostat által számított körforgásos anyagfelhasználási arány és a hulladékkeletkezés alapján.

A CEAP 1 hatással volt a tagállamok körforgásos gazdasági stratégiáira

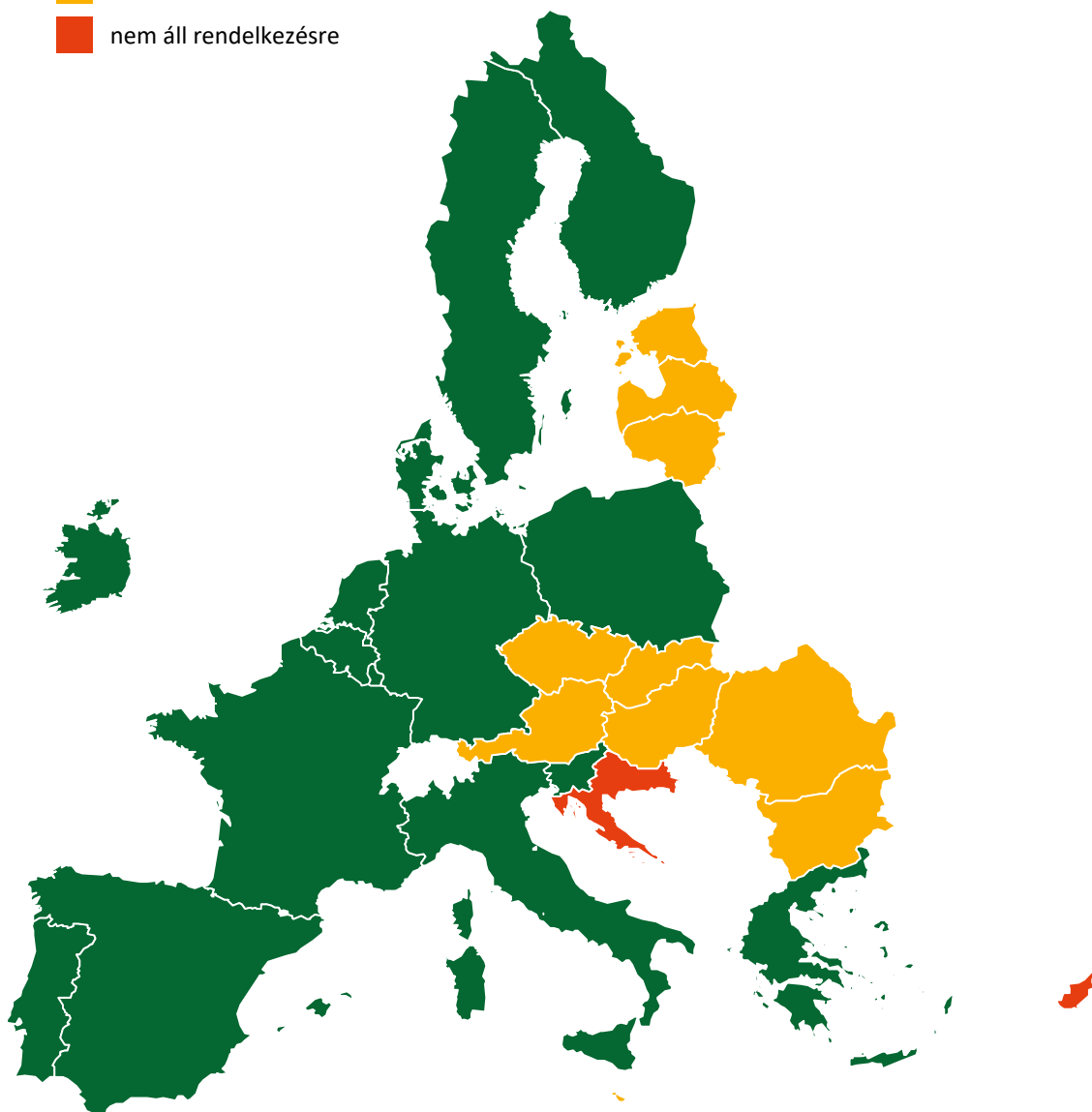
27 A CEAP 1 nem írta elő a tagállamok számára, hogy készítsenek körforgásos gazdasági stratégiát. A Bizottság azonban ösztönözte a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki és fogadjanak el a CEAP 1-et kiegészítő vagy azt elősegítő intézkedéseket, illetve stratégiákat. Megvizsgáltuk, hogy a tagállamok körforgásos gazdaságra való áttérése felgyorsult-e a CEAP 1-gyel kapcsolatos tanácsi várakozásokkal összhangban²⁶. 2022 júniusára csaknem minden uniós tagállamban befejeződött vagy folyamatban volt a körforgásos gazdaságra vonatkozó nemzeti stratégia kidolgozása (lásd: [7. ábra](#)). Ezek többségét 2016 után fogadták el. Néhány tagállam még regionális vagy városi szintű stratégiákat is kidolgozott.

²⁶ „Council conclusions on the EU action plan for the circular economy”, 367/16. sz. sajtóközlemény, 2. bekezdés

7. ábra. A körforgásos gazdaságra vonatkozó nemzeti stratégiai dokumentumok az EU-27 országokban

Nemzeti stratégiai dokumentumok:

- elfogadva
- előkészületben
- nem áll rendelkezésre

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottságtól kapott 2022. júniusi információk alapján.

28 Az **1. háttérmagyarázat** részletesebben ismerteti az általunk vizsgált három tagállam körforgásos gazdaságra vonatkozó stratégiáit. Az országok között jelentős eltérés mutatkozott abban, hogy mikor fogadták el a stratégiájukat. A stratégiai dokumentumok tartalmilag és részleteikben is különböztek. A bennük foglalt elemek mindegyike a körforgásos tervezéshez kapcsolódott, de némelyikük a termék életciklusának kisebb hatással járó szakaszaira, például az újrafeldolgozásra vagy a hulladékkezelés más formáira helyezte a hangsúlyt. Mindazonáltal az általunk

megkérdezett valamennyi szakpolitikai döntéshozó elismerte, hogy a CEAP 1 és a CEAP 2 egyaránt hatással volt stratégiájukra és a mögöttes intézkedésekre.

1. háttérmagyarázat

Írország, Hollandia és Lengyelország körforgásos gazdaságra vonatkozó stratégiái

Hollandia 2016 őszén elfogadott stratégiája 2030-ra az elsődleges nyersanyagok felhasználásának 50%-os csökkentését, 2050-re pedig a teljesen körforgásos gazdaság megvalósítását tűzte ki célul. E stratégia szempontjai érintik a körforgásos gazdaság valamennyi szakaszát, így a körforgásos tervezést is, és a stratégia közvetlenül utal a CEAP 1-re.

Lengyelországban a *körforgásos gazdaságra vonatkozó*, a CEAP 1-ből merítő 2019. évi *ütemtervben* szerepeltek a körforgásos gazdaság tervezési és termelési szakaszára vonatkozó intézkedések. 2022 júliusában a lengyel kormány elfogadta új *termelékenységi stratégiáját*, amelynek célja, hogy a jövőben támogassa Lengyelországban a körforgásos gazdaságra való áttérést. Az áttérés terén elért előrehaladás mérését illetően a kormány úgy döntött, hogy a Bizottság által használtaktól eltérő mutatókat (pl. „erőforrás-termelékenység”) fog nyomon követni.

Írországban a kormány 2020-ban elfogadta a *körforgásos gazdaságra vonatkozó hulladékgazdálkodási cselekvési tervet*, amely a hulladéktervezésre és -gazdálkodásra vonatkozó ütemterv. A terv fő célkitűzése az volt, hogy kerüljön előtérbe a káros hulladékok eltávolítása vagy kiküszöbölése, valamint a termékek és áruk élettartamának meghosszabbítása azok újrafelhasználása révén, illetve azzal, hogy eleve megelőzzék a hulladék keletkezését. 2021 decemberében a kormány elfogadta a *körforgásos gazdaságra vonatkozó összkormányzati stratégiáját*, amelynek célja, hogy 2030-ra Írország körforgási aránya felülmúlja az uniós átlagot.

A Bizottság nyomonkövetési keretrendszerében vannak hiányosságok

29 A CEAP 1 15. intézkedésének célja a legfontosabb tendenciák és minták nyomon követésére szolgáló keretrendszer létrehozása volt, amely követi a körforgásos gazdaság különböző tényezőinek időbeli alakulását, segít a tagállamoknak a sikertényezők azonosításában és annak értékelésében, hogy intézkedéseik elegendőnek bizonyultak-e.

30 A Bizottság 2018 januárjában állt elő a nyomonkövetési keretrendszer első változatával, és azóta rendszeresen frissíti azt. A keret tíz mutatóból áll (lásd: [III. melléklet](#)), amelyek négy területen mérik az előrehaladást: 1) termelés és fogyasztás, 2) hulladékgazdálkodás, 3) másodlagos nyersanyagok, 4) versenyképesség és innováció. Megállapításunk szerint a mutatók között nincsen olyan, amely a körforgásos szemléletű terméktervezésre vonatkozna.

31 A kifejezetten a tervezéssel kapcsolatos mutatók hiányára az intézményi érdekelt felek, például az Európai Parlament²⁷ és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság²⁸ is rámutatott. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség észrevételezte²⁹, hogy a keretrendszerben nincsen a termék értékének megőrzésére vonatkozó mutató. Az ügynökség a [Circularity Metrics Lab](#) kezdeményezése keretében 2020 óta³⁰ vizsgálja a tervezés értékelésének új módjait, beleértve a mutatók használatát is. Az általunk megkérdezett három tagállam szintén hangsúlyozta a terméktervezéssel kapcsolatos mutatók beépítésének fontosságát. Véleményük szerint a keretrendszer a hulladékkezelésre összpontosított, ami inkább lineáris, mint körforgásos gazdaságra vall.

32 A Bizottság az ellenőrzésünk idején vizsgálta felül a körforgásos gazdaságra vonatkozó nyomonkövetési keretrendszerét. Az ellenőrzés során hozzánk benyújtott tervezetben szereplő új mutatók azonban nem orvosolják teljes mértékben azon hiányosságokat, amelyeket a körforgásos termékek tervezésével kapcsolatban észleltünk. A Kutatási és Innovációs Főigazgatóság emellett kiválasztott egy, a Horizont Európa keretében finanszírozott kutatási projektet arra, hogy alternatív mutatókat dolgozzon ki és teszteljen a körforgásos gazdaságra való áttérés előrehaladásának mérésére. A 850 000 eurós uniós finanszírozással megvalósuló projekt célja, hogy a körforgásosság minden szinten történő nyomon követése és a szakpolitikákhoz – többek között a finanszírozáshoz – kapcsolódó mutatók meghatározása érdekében a környezetvédelmi statisztikákba beépítsék a legújabb megfontolásokat. A Bizottság megkezdte a jelenlegi nyomonkövetési keretével fennálló sinergiák feltárását.

²⁷ A Parlament állásfoglalási indítványa – az eljárási szabályzat 133. cikke alapján – a körforgásos gazdaság nyomonkövetési keretrendszeréről, [B8-0000/2018](#), 3. bekezdés.

²⁸ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a körforgásos gazdaság bizottsági nyomonkövetési keretrendszeréről, [NAT/722-EESC-2018-00464](#), 3.3. bekezdés.

²⁹ Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség tájékoztatója a körforgásos gazdaság nyomon követéséről, [23/2021](#).

³⁰ *“Bellagio Declaration Circular Economy Monitoring Principles”*, 2020.

Kevés a bizonyíték arra, hogy a CEAP 1-ben foglalt támogató intézkedések eredményesen támogatták a tagállamok áttérését a körforgásos gazdaságra

33 A CEAP 1-ben szereplő, az ellenőrzésünk hatókörébe tartozó 11 intézkedés hat, körforgásos tervezést támogató intézkedést tartalmazott (lásd: az intézkedések felsorolása, *II. melléklet*). A Bizottság a következőket tervezte:

- o a tervezett elavulásra vonatkozó független vizsgálati program lehetőségének értékelése (5. intézkedés);
- o továbbfejlesztett tudásbázis és támogatás kialakítása a kkv-k részére annak érdekében, hogy mással tudják helyettesíteni a különös aggodalomra okot adó veszélyes anyagokat (6. intézkedés);
- o a technológiai infrastruktúrák kkv-knek szóló nyitott, páneurópai hálózatának létrehozása, hogy a kkv-k be tudjanak építeni fejlett gyártási technológiákat termelési folyamataikba (7. intézkedés);
- o iránymutatás a körforgásos gazdaság megvalósításához az Unióban, az elérhető legjobb technikákról szóló uniós referenciadokumentumok felhasználásával (8. intézkedés);
- o annak fontolóra vétele, hogyan javítható a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszernek (EMAS), illetve a környezettechnológiai hitelesítési kísérleti programnak a hatékonysága és kihasználtsága (9. intézkedés);
- o együttműködés az érdekelt felekkel a CEAP 1 végrehajtása során a fő ágazatokban már létező fórumokon keresztül (10. intézkedés).

34 Ezen intézkedések mindegyikét – a negyedik és ötödik intézkedést összevonva – értékeltük, hogy megállapítsuk, összhangban vannak-e a CEAP 1 körforgásos tervezésre vonatkozó célkitűzéseivel, és szolgáltak-e olyan outputokkal, amelyek elősegítik a tagállamok körforgásos gazdaságra való áttérését.

A Bizottság következtetése szerint a tervezett elavulás kimutatása nem megoldható

35 A tervezett elavulás az a gyakorlat, amikor a termék hasznos élettartamát a tervezési szakaszban mesterségesen lecsökkentik, hogy az egy előre meghatározott időszakot követően elavuljon. Az ilyen termék lecserélése plusz erőforrásokba, energiába stb. kerül. A tervezett elavulás megszüntetése egyértelműen összhangban áll a CEAP 1 körforgásos szemléletű terméktervezésre vonatkozó célkitűzéseivel. A Tanács és az Európai Parlament folyamatos érdeklődésére válaszul a Bizottság 2018-as határidőt szabott a maga számára egy olyan független vizsgálati program lehetőségének értékelésére, amely a tervezett elavulás kimutatására és elhárítására irányulna.

36 A Bizottság 2017-ben arra a következtetésre jutott, hogy semmilyen utólagos vizsgálati program nem tudná pontosan kimutatni a termékek szándékos elavulását. Ezért inkább úgy döntött, hogy a Horizont 2020 keretében 5 millió eurós keretösszeggel egy másik – a „tervezett” elavulás helyett az „idő előtti” elavulás felderítésére szolgáló (azaz nem a gyártók rossz szándékát kimutatni igyekvő) – programot fog kidolgozni. A vizsgálati program megvalósítására kiírt pályázati felhívásra benyújtott két pályázat közül kiválasztott projekt a tervek szerint 5 millió euró uniós hozzájárulásban részesül.

37 Megvizsgáltuk a projekt dokumentációját, és interjút készítettünk a kedvezményezettel. Ellenőrzésünk idején a projekt még folyamatban volt, lezárása 2023 áprilisában esedékes. Észrevételeztük, hogy a tervezett vizsgálati program négy termékcsoporthoz (mosógépek, mosogatógépek, okostévék és mobiltelefonok) olyan körforgásos szemléletű terméktervezési tényezőkre fog kiterjedni, mint a tartósság, a javíthatóság, az átalakíthatóság és a korszerűsíthetőség. Nem derítene azonban fényt a program a gyártók rossz szándékára, így nem teljesítené a CEAP 1-ben szereplő kapcsolódó intézkedés azon szándékát, hogy a Bizottság „a Horizont 2020 keretprogram részeként független vizsgálati programot [dolgozzon ki] az esetleges tervezett elavulással kapcsolatos kérdések azonosításának elősegítésére”.

Nem volt világos, milyen mértékben vették igénybe a veszélyes anyagok helyettesítéséhez nyújtott támogatást

38 2004 óta folyamatosan nőtt az Unióban keletkező veszélyes hulladék mennyisége³¹. Ami az ilyen veszélyes anyagok helyettesítését illeti, a Bizottság két COSME-projektet finanszírozott (346 000 euró uniós hozzájárulással) a CEAP 1 kkv-kat támogató intézkedésének megvalósítása érdekében. Mindkét projekt koncepciója összhangban állt a termékek biztonságosabbá tételére irányuló CEAP-célkitűzésekkel. A projektek célja az volt, hogy a Bizottság Enterprise Europe Network hálózata által kezelt „partnerségi lehetőségek adatbázisának” fejlesztése révén elősegítse és terjessze a bizonyos vegyi anyagok helyettesítésére vonatkozó bevált gyakorlatokat. A Bizottság a veszélyes anyagok helyettesítésével kapcsolatban hét másik, a LIFE által finanszírozott egyedi projektet is azonosított (8,2 millió euró uniós hozzájárulással), köztük három olyat (4,3 millió euró uniós hozzájárulással), amelyek a CEAP 1 közzétételét követően indultak (lásd: **77.** bekezdés és **5. háttérmagyarázat**).

39 E COSME-projektek kedvezményezettjei arról számoltak be, hogy minden kívánt eredményt sikerült elérni. Nem szereztünk azonban bizonyítékot arra, hogy ellenőrzésünk idejéig végrehajtották volna a projektek szorosabb együttműködésre vonatkozó ajánlásait, illetve a kkv-k vagy más érdekelt felek jobban kihasználták volna az adatbázist annak érdekében, hogy biztonságosabb termékeket állítsanak elő.

A fejlett gyártási technológiákhoz való hozzáférést támogató projektek hozzájárulása szerény volt

40 A CEAP 1 keretében a Bizottság azt tervezte, hogy támogatja a kkv-kat az innovatív technológiákhoz való hozzáférésben. Két online platformokkal kapcsolatos projektet finanszírozott a CEAP 1 ezen intézkedésének megvalósítására, amelyek kkv-k termelési folyamatainak korszerűsítését segítették elő. Az első projektet a Horizont 2020 program keretében (4,9 millió euró uniós hozzájárulással), a másodikat pedig egy COSME keretében kötött szolgáltatási szerződésen keresztül (2 millió euró uniós hozzájárulással) finanszírozták. Mindkét projekt a tervezett módon valósult meg, és a beszámolók szerint minden kívánt eredményt elérték.

³¹ **02/2023. sz. áttekintés:** A növekvő mennyiségű veszélyes hulladék kezelésére irányuló uniós fellépések

41 Mindkét projektben olyan típusú technológiák voltak érintettek, amelyek támogatják a CEAP 1-ben szereplő, a termelési folyamatok körforgásos tervezésével kapcsolatos célkitűzéseket. Bár nem kapcsolódtak a körforgásos szemléletű terméktervezéshez, a tiszta technológiák (az első projekt esetében) és a fejlett gyártási technológiák (a második projekt esetében) egyaránt a fenntartható erőforrás-felhasználással és a termelési folyamatok során keletkező hulladék minimalizálásával kapcsolatos szempontokra irányultak.

42 E két projekt azonban csak kis számú kkv-t érintett, és a javasolt technológiai megoldásokat is csak kevéssé ültették át a gyakorlatba. A Horizont 2020 projekt csupán 53 kkv-t támogatott, a COSME-projekt keretében pedig az eredetileg támogatott 102 kkv-ból csak 22 döntött úgy, hogy a végső végrehajtási szakaszba lép, és a 356 javasolt innovatív megoldásból mindössze 85-öt vezettek be.

Az elérhető legjobb technikákról szóló referenciadokumentumok, a környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS) és a környezettechnológiai hitelesítés mérsékelt hatást gyakorolt a termelési folyamatok fenntarthatóságára

43 A CEAP 1-nek a termelési folyamatok körforgásos tervezésével kapcsolatos célkitűzéseivel összhangban a CEAP 1 támogató intézkedései között szerepelt két további, az erőforrás-hatékonyság növelésére és a hulladékkeletkezés csökkentésére irányuló intézkedés. Ezen intézkedések egyike (*II. melléklet*, 8. intézkedés) esetében a Bizottság úgy döntött, hogy 2016-tól kezdve a bevált gyakorlatok előmozdítására egy sor ipari ágazatban az elérhető legjobb technikákról szóló referenciadokumentumokat alkalmaz (lásd: *2. háttérmagyarázat*).

2. háttérmagyarázat

Az elérhető legjobb technikákról szóló referenciadokumentumok (BREF) és következtetések

A BREF dokumentumok kidolgozása révén fel lehet mutatni, melyek az ipari folyamatokban alkalmazható „elérhető legjobb technikák”, és az erről szóló következtetéseket a Bizottság saját végrehajtási határozataiként teszi közzé. A BREF dokumentumok célja az ipari kibocsátások és a szennyezés megelőzése és kordában tartása. A következtetések jogilag kötelező érvényűek, és a nemzeti hatóságoknak figyelembe kell venniük őket egyes ipari létesítmények környezeti teljesítményének meghatározásakor és a megfelelő engedélyek kiadásakor.

Ezeket a dokumentumokat és következtetéseket már az ipari kibocsátásokról szóló 2010. évi irányelv³² végrehajtásához is felhasználták.

44 Megállapítottuk azonban, hogy a (2015-től 2019-ig érvényes) CEAP 1 idején a Bizottság csak nyolc BREF-be foglalt bele a körforgásos gazdaságra vonatkozó további iránymutatást. A többi 15 BREF-et, amelyeket ebben az időszakban kellett volna felülvizsgálni, nem frissítették. Ez az iránymutatás nem volt szisztematikus, mivel a nyolc elérhető legjobb technika közül csak kettő tartalmazott releváns mennyiségi célértékeket.

45 A CEAP 2 keretében a Bizottság jogalapot kívánt teremteni ahhoz, hogy a BREF dokumentumok szisztematikusabban figyelemmel kísérik és elemzik a körforgásos gazdaság alakulását. Ezt a jogalapot a Bizottság az ipari kibocsátásokról szóló új irányelvre irányuló javaslata³³ révén szolgáltatta.

46 A második cselekvési terv megvizsgálta, hogy miként lehet javítani a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS), valamint a környezettchnológiai hitelesítési program hatékonyságát és kihasználtságát (*II. melléklet*, 9. intézkedés). Az 1993-ban bevezetett EMAS³⁴ egy önkéntes uniós környezetgazdálkodási rendszer, amely lehetővé teszi, hogy szervezetek értékeljék saját környezeti teljesítményüket, beszámoljanak róla és tökéletesítsék azt. A

³² A 2010/75/EU irányelv az ipari kibocsátásokról.

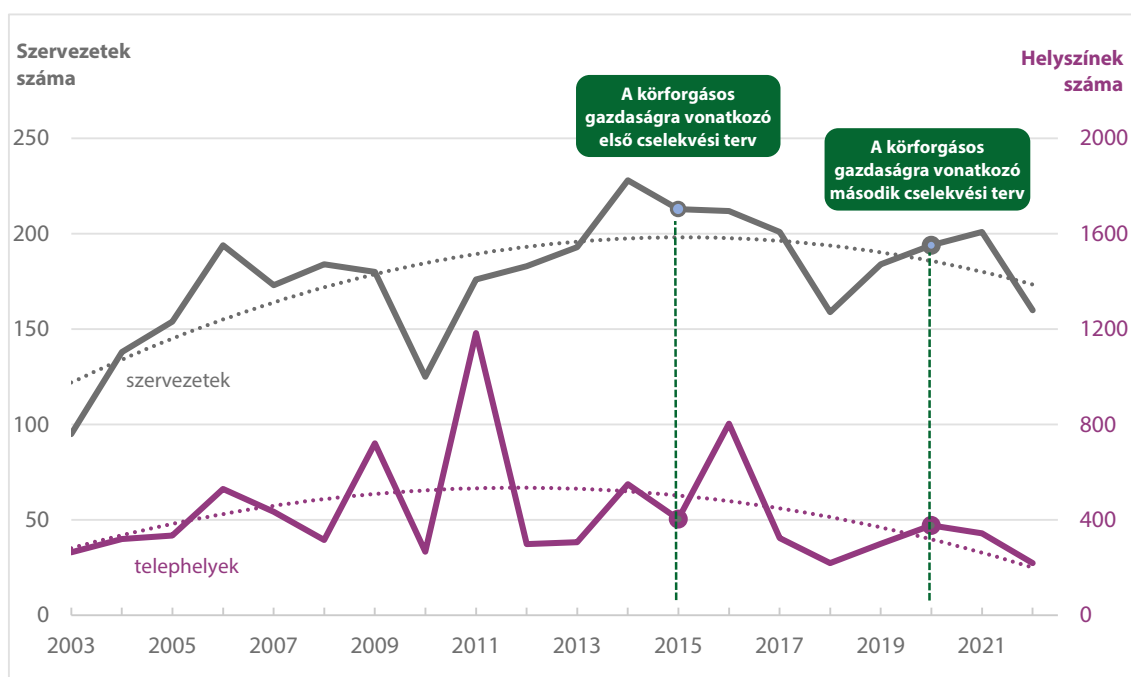
³³ Az ipari kibocsátásokról szóló 2010/75/EU irányelv módosításáról szóló irányelvre irányuló bizottsági javaslat, COM(2022) 156.

³⁴ A 761/2001/EK rendelettel (EMAS II) és a 1221/2009/EU rendelettel (EMAS III) módosított 1836/93/EGK rendelet (EMAS).

körforgásos gazdaság keretében az EMAS előmozdítja az erőforrás-hatékonyságot. Bár a rendszert uniós rendelettel vezették be, a szervezetek önkéntesen csatlakozhatnak hozzá.

47 A Bizottság a CEAP 1 keretében fokozni kívánta az EMAS kihasználtságát. 2016 és 2018 között, majd 2020 után mégis csökkent az EMAS-ban újonnan regisztráltak száma (lásd: **8. ábra**). 2022 decemberében az EMAS-ban regisztrált szervezetek aktív telephelyeinek száma 14 000 volt, pedig eredetileg már 2015-re 23 000-rel terveztek³⁵. Bár az EMAS-ban regisztrált szervezetek környezeti szempontból általában véve hasznát látták az EMAS-nak, a hulladékkeletkezés és az anyagfelhasználás csökkentése mégis gond volt számukra, sőt ezek egyes esetekben még nőttek is³⁶.

8. ábra. Az EMAS-ban újonnan regisztráltak száma 2003 és 2022 között

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság [EMAS-nyilvántartása](#) alapján.

³⁵ Az EMAS-rendelet módosítására irányuló bizottsági javaslat, [COM\(2008\) 402](#), 5. o.

³⁶ A Bizottság EMAS-rendeletre vonatkozó célravezetőségi vizsgálata, [SWD\(2017\) 253](#), 29. o., 7.2.1. bekezdés.

48 A környezettechnológiai hitelesítés (ETV) az Unió önkéntesen alkalmazható szolgáltatási programja, amely az innovatív környezetvédelmi technológiák piacra jutását igyekszik segíteni. A Bizottság 2011-ben indította el a programot³⁷, az 2013-ban kezdte meg működését, és 2016-ig maradt volna hatályban (később 2017-ig meghosszabbították). Lehetővé tette a kkv-k számára, hogy ellenőrizzék az általuk kifejlesztett új technológiák műszaki és környezeti teljesítményét, és azt egy „hitelesítési nyilatkozat” segítségével tanúsíttassák.

49 A Bizottság a CEAP 1 keretében azt tervezte, hogy megvizsgálja, hogyan javítható a környezettechnológiai hitelesítési kísérleti program hatékonysága és kihasználtsága. A Bizottság a 2020. évi értékelésében rámutatott, hogy lehetséges egyszerűsíteni a rendszert és ismertebbé tenni azt a piacon. Összesen 123 környezettechnológiai hitelesítési ellenőrzést kezdeményeztek, és 47 technológia szerezte meg a hitelesítő nyilatkozatot, köztük 15 olyan, amely a körforgásos gazdasághoz kapcsolódó anyaghatékonysági jellemzőkkel bírt. Nem találtunk bizonyítékot arra, hogy ezek közül bármelyiket ténylegesen alkalmazták volna a gyártási folyamatokban. 2022 novemberében egy belső értékelést követően a Bizottság úgy döntött, hogy beszünteti a környezettechnológiai hitelesítési program kapcsán végzett munkát.

A Bizottság a meglévő fórumokon keresztül kapcsolatot tartott az érdekelt felekkel

50 Az érdekelt felekkel a meglévő fórumokon keresztül történő kapcsolattartás érdekében a Bizottság és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2017 márciusában létrehozta a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformját. A platform célja az volt, hogy az érdekelt felek jobban megtalálják a kapcsolatot egymással az ismereteket, az együttműködést, a szakértelmet, az akadályok feltárását és a körforgásos gazdaságról szóló szakpolitikai párbeszédet illetően. A platform tevékenységei közé tartozott az ezt a párbeszédet szolgáló kétnapos éves konferenciák megrendezése, valamint a körforgásos gazdaságról történő tájékoztatás saját weboldala útján.

³⁷ COM(2011) 899, A Bizottság közleménye: Innováció a fenntartható jövőért – Az ökoinnovációs cselekvési terv (Eco-AP).

51 A Bizottság az éves konferenciát ötször rendezte meg (az csak 2021-ben maradt el a Covid19-világjárvány miatt), és ezt tekintette az érdekelt felek számára szervezett kiemelt éves rendezvényének. Részt vettünk a 2022. márciusi brüsszeli konferencián, és észrevételeztük, hogy az egyértelműen a fenntartható termékekre összpontosított, de kiemelten foglalkozott a rendezvény a körforgásos tervezés fontosságával és a közelgő jogszabály-módosításokkal is (lásd: **07–08.** bekezdés). E jogszabályokat elfogadásukat követően alkalmazni kell a tagállamokban, és a kívánt hatás elérése érdekében biztosítani kell végrehajtásukat és a célzott uniós finanszírozás rendelkezésre állását. Ami a weboldalt illeti, a három tagállam esetében ellenőriztük, hogy naprakészek voltak-e a stratégiai keretükre vonatkozó információk. Ez nem így volt, már csak azért sem, mert a Bizottság ezen információkat illetően a tagállamok önkéntes visszajelzéseire hagyatkozott.

A körforgásos gazdaságra való áttérés támogatására állt rendelkezésre uniós finanszírozás, de a körforgásos tervezés kapcsán kevésbé vették igénybe azt

52 Megvizsgáltuk, hogy a 2014–2020-as időszakban fordítottak-e uniós finanszírozást olyan körforgásos tervezéssel kapcsolatos projektekre, amelyek elősegíthetik a körforgásos gazdaságra való áttérést. Azt is megvizsgáltuk, hogy a Bizottság előmozdította-e a rendelkezésre álló források felhasználását (akár közvetlen, akár megosztott vagy közvetett irányítás keretében), valamint hogy a támogatott projektek relevánsak voltak-e. Végezetül pedig megvizsgáltuk, hogy a Bizottság képes volt-e nyomon követni az ilyen projekteket támogató finanszírozást, valamint azt, hogy e projektek mennyire segítették elő a CEAP 1 általános, illetve a körforgásos tervezéssel kapcsolatos célkitűzéseinek megvalósulását.

53 A hulladékokról szóló uniós jogszabályok³⁸ kiemelik, hogy „a hulladékképződés megelőzésének leghatékonyabb módja az erőforrás-hatékonyság fejlesztése és a hulladék környezetre gyakorolt hatásának csökkentése”. A tagállamoknak – az uniós hulladékhierarchiával összhangban kiemelten kezelve a hulladékkezelés megelőzését (pl. a körforgásos tervezés révén) – körültekintően kell igénybe venniük az uniós beruházásokat. A CEAP 1 kikötötte, hogy a kohéziós politika a hulladékkezelés megelőzését helyi és regionális szintű projektek finanszírozásával mozdítsa elő.

³⁸ Az (EU) 2018/851 irányelv a hulladékokról; és az (EU) 2018/852 irányelv a csomagolásról és a csomagolási hulladékról.

Véleményünk szerint ugyanezt a prioritást kell alkalmazni a Bizottság által közvetlenül és közvetve kezelt alapok esetében is.

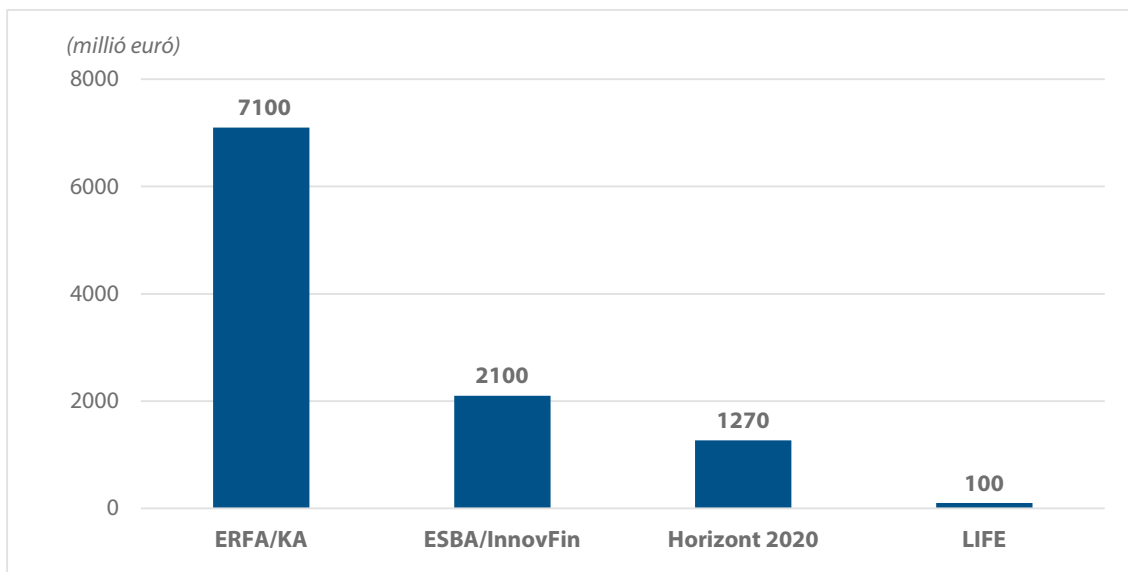
A Bizottság jelentős uniós finanszírozást szánt a körforgásos gazdaságra

54 A Bizottság elkötelezte magát amellett, hogy előmozdítja az uniós finanszírozási eszközök széles körének igénybevételét (lásd: **12.** bekezdés) azáltal, hogy a CEAP 1-be beépít a kohéziós politikai alapokkal és az ESBA-val kapcsolatos célzott tájékoztatási intézkedéseket, valamint a Horizont 2020 keretprogramon keresztül az „Ipar 2020” témakör keretében előmozdítja az innovációt (lásd: **II. melléklet**, 11–14. intézkedés).

55 A CEAP 1 végrehajtásáról szóló 2019. évi jelentés³⁹ szerint az Unió a 2016 és 2020 közötti időszakra több mint 10 milliárd eurós finanszírozást tervezett biztosítani a körforgásos gazdaságra való áttéréshez (az innovációs beruházásokhoz és az ipar alkalmazkodásának támogatásához). E finanszírozás zömét a kohéziós politikai alapokon (ERFA és Kohéziós Alap – lásd: **9. ábra** és **10. ábra**) keresztül biztosították. A Kohéziós Alap általában a fenntartható fejlődéssel és az energiával, főként a hulladékgazdálkodási infrastruktúrával kapcsolatos környezetvédelmi projekteket finanszírozott, míg az ERFA a kutatást és az innovációt, valamint környezetbarát termelési folyamatokat támogatott. Elemzésünk ezért az ERFA-ra összpontosított.

³⁹ COM(2019) 190, A Bizottság közleménye a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv végrehajtásáról.

9. ábra. A körforgásos gazdasághoz nyújtandó, 2020-ig tervezett uniós finanszírozás

Forrás: Európai Számvevőszék, a CEAP 1 végrehajtásáról szóló bizottsági jelentés alapján.

A kohéziós politikai alapokat kevésbé vették igénybe a körforgásos tervezéssel kapcsolatos projektek esetében

56 A CEAP 1 kiemelte a körforgásos gazdasággal kapcsolatban a kohéziós politika keretében felmerülő kutatási és innovációs lehetőségek fontosságát, és azt tervezte, hogy segít a tagállamoknak és a régióknak növelni az uniós források igénybevételét (*II. melléklet*, 11. intézkedés).

57 A kohéziós politikai alapokat a Bizottság és az uniós tagállamok közötti megosztott irányítás keretében használják fel. Ezeket az alapokat a közös rendelkezésekről szóló rendelet (CPR) szabályozza. Ez a 2013-ban elfogadott, a 2014–2020-as időszakra vonatkozó rendelet⁴⁰ nem tesz külön említést a körforgásos gazdaságról. Az ERFA-rendelet⁴¹ értelmében azonban a CPR két prioritása különösen fontos volt a körforgásos gazdaságra való áttérést elősegítő beruházások szempontjából: 1. b) „a termék- és szolgáltatásfejlesztésbe történő beruházások előmozdítása” és 6. g) „az erőforrás-hatékony gazdaságra való ipari átállás támogatása,

⁴⁰ Az [1303/2013/EU rendelet](#) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról.

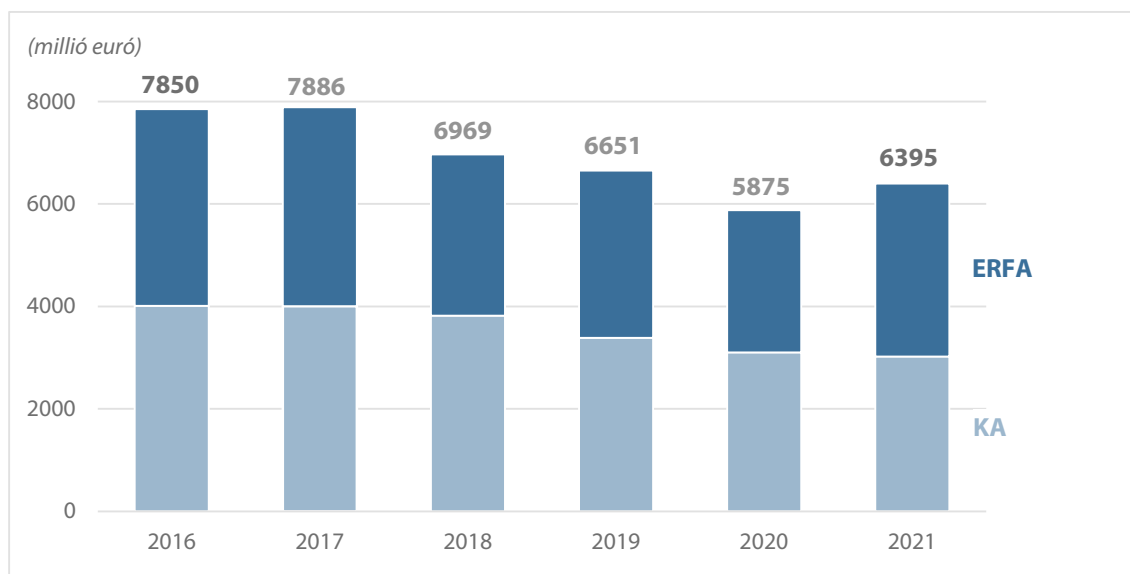
⁴¹ Az [1301/2013/EU rendelet](#) az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és a „Beruházás a növekedésbe és munkahelyteremtésbe” célkitűzésről szóló egyedi rendelkezésekről.

a zöld növekedés, az ökoinnováció és a környezeti teljesítményirányítás a köz- és a magánszektorban történő előmozdítása”.

58 A Bizottság azonban nem rendelkezett pontos információkkal arról, hogy e két (vagy valamely más) beruházási prioritás keretében a kiadások mekkora hányadát fordítják a körforgásos gazdaság céljait szolgáló beruházásokra (vagy akár azok egyes szakaszaira), mivel a rendeletek nem írták elő a tagállamok számára, hogy pénzügyi információkkal szolgáljanak az e beruházási prioritásokra elkülönített összegekről. Ezzel kapcsolatban nem létezik külön intézkedési kategória („beavatkozási terület”). Ebből adódóan a Bizottságnak azt sem áll módjában értékelni, hogy a CEAP 1 szerinti intézkedés eredményeként nőtt-e a körforgásos gazdaságra fordítandó tervezett ERFA-kiadások.

59 A CEAP 1 végrehajtásáról szóló 2019. évi bizottsági jelentés szerint a kohéziós politikai alapokból a körforgásos gazdaságra fordítandó tervezett 7,1 milliárd eurós kiadás 75%-a a hulladékokról szóló uniós jogszabályok végrehajtásához kapcsolódott. A körforgásos gazdaság szempontjából releváns intézkedések azonosítása érdekében megvizsgáltuk a Bizottság által a végrehajtási jelentésben említett négy beavatkozási területet. Elemzésünk kimutatta, hogy a tagállamok 2014–2020-as időszakra tervezett kiadásai a CEAP 1-et követően 19%-kal – 2016 és 2021 között 1,5 milliárd euróval – csökkentek (lásd: [10. ábra](#)).

10. ábra. A 2014–2020-as időszakra a körforgásos gazdasággal kapcsolatban tervezett kohéziós politikai kiadások éves frissítése¹

¹ Az éves frissítésre először 2016-ban – a CEAP 1 közzétételét követő első évben – került sor, összhangban azokkal a beruházásokra vonatkozó információkkal, amelyeket a CEAP 1 végrehajtásáról szóló 2019. évi bizottsági jelentés ismertetett.

Forrás: A tagállami tervek számvevőszéki elemzése a [Bizottság adatai](#) alapján.

60 Az Európai Parlament 2018-ban⁴² felkérte a tagállamokat, hogy operatív programjaikba szervezesebben építsék be a körforgásos gazdaság szempontjait, és sürgette a Bizottságot, hogy segítse őket ebben. Ellenőrzésünk során a Bizottság megerősítette, hogy nyújtott tájékoztatást a kohéziós politikai alapok ilyen igénybevételének lehetőségéről, de nem ösztönözte kifejezetten az ilyen beruházások tagállami programokba való beépítését. Ezt az általunk vizsgált három tagállam irányító hatóságai is elismerték. Operatív programjaikat a CEAP 1 közzététele előtt fogadták el, és azok néhány hollandiai kivételtől eltekintve nem tartalmaztak közvetlenül a körforgásos gazdasággal kapcsolatos pályázati felhívásokat.

61 Ennek fényében nem volt könnyű azonosítanunk, hogy mely ERFA-finanszírozású projektek kapcsolatosak a körforgásos tervezéssel. A részletesebben vizsgált három tagállamban az irányító hatóságokkal együtt 10 operatív program keretében több mint 1000, körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektet azonosítottunk. E projektek zöme nem tartozott ahhoz a négy beavatkozási területhez, amelyen a Bizottság nyomon követi a körforgásos gazdaságra fordított kiadások felhasználását (lásd: **59.** bekezdés). 2021-ben a három kiválasztott tagállamban az általunk azonosított projektekre az

⁴² Az Európai Parlament állásfoglalása a kohéziós politikáról és a körforgásos gazdaságról, [P8_TA\(2018\)0254](#), 1. és 33. bekezdés.

ellenőrzésünk idejéig elkülönített teljes ERFA-hozzájárulás (27 millió euró) lényegesen (mintegy 38%-kal) alacsonyabb volt, mint a Bizottság által (ugyanazon négy beavatkozási területet tekintetbe véve) azonosított operatív programok kapcsán tervezett uniós hozzájárulás (71 millió euró).

62 Azt is megállapítottuk, hogy sem a Bizottság, sem a kiválasztott tagállamok hatóságai nem rendelkeztek információkkal arról, hogy e több mint 1000 projekt milyen mértékben járult hozzá a CEAP 1 célkitűzéseinek megvalósításához. Az e projekteket érintő vizsgálatunkból kiderült, hogy közülük 206 kapcsolódott körforgásos tervezéssel kapcsolatos beruházásokhoz, amelyekhez 130 millió eurós tervezett ERFA-hozzájárulás társult. E 206 projektből ötöt (két lengyel, két holland és egy ír projektet) vizsgáltunk meg: csak egy foglalkozott körforgásos szemléletű terméktervezéssel. Ezt a projektet azonban leállították, a többi négy pedig végül nem bontakoztatta ki a körforgásos gazdasághoz való hozzájárulással kapcsolatos potenciálját (lásd: [3. háttérmagyarázat](#)).

3. háttérmagyarázat

A tagállamokban vizsgált, körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektek

Lengyelországban az első általunk vizsgált projekt keretében használt tengeri áruszállító konténerekből építettek moduláris lakásrendszert: újfajta, körforgásos tervezésen alapuló termék. Az ERFA abban támogatta a kedvezményezettet, hogy a Horizont 2020 keretében kiírt pályázati felhíváshoz kapcsolódóan elkészítse az ötlete megvalósításához szükséges finanszírozás iránti pályázatát. A pályázat nem járt sikerrel, és a projektet leállították. A második projektben egy új tömegtermelési folyamat és termék bevezetése, valamint egy gyártási hulladék újrahasznosítását szolgáló megoldás szerepelt. Megállapítottuk azonban, hogy az új gyártósor megnövekedett kapacitása miatt a kedvezményezettnek valójában a korábbinál több műanyag hulladék keletkezett, és azt továbbra is hulladékégetőbe küldte.

Hollandiában az első általunk vizsgált projekt a körforgásos gazdaságra való áttérés építőipari ágazaton belüli felgyorsítására, mégpedig e célból megújuló nyersanyagok felhasználására, az ágazat fogyasztási lábnyomának csökkentésére és az energiafüggetlenség megteremtésére irányult. A projektet azonban az építési engedéllyel kapcsolatos környezetvédelmi kifogások miatt leállították. A második projekt keretében innovatív technológiát és kapcsolódó gyártósort fejlesztettek régi gumibroncsok feldolgozására olyan módon, hogy azokból kiváló minőségű kormot (vagyis általában a fosszilis tüzelőanyagok tökéletlen égése során keletkező, gyakorlatilag tiszta szenet) és energiát lehessen kinyerni kisebb energiafogyasztás és szennyezés mellett. A projekt megvalósítása során számos gond merült fel, többek között tűz ütött ki az üzemben, és ellenőrzésünk idejére az új üzem építését már felfüggesztették.

Az általunk vizsgált írországi projekt a vállalatok és a tudományos élet közötti együttműködésen alapuló, innovatív projektekkel kapcsolatos kutatást támogató, többek között ökoinnovációs beruházások révén. A projekt megvalósította a tervezett eredményeket: újrafeldolgozott nyersanyagokat tesztelt és próbált ki. A projekt azonban nem tűzött ki más célt, mint az új technológia szabadalmaztatását, a kutatási eredmények terjesztésével vagy kereskedelmi hasznosításával már nem foglalkozott.

63 A CEAP 2 keretében a Bizottság kijelentette, biztosítani fogja, hogy a körforgásos gazdaságra való áttérés az összes régió számára előnyös legyen, és e célból a kohéziós politikai alapokon, az új Igazságos Átmenet Mechanizmuson és a városi kezdeményezéseken keresztül támogatást nyújt számukra stratégiáik végrehajtásához és projektjeik megvalósításához (*II. melléklet*, 19. intézkedés). A 2021–2027-es időszakra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendelet (CPR)⁴³ öt szakpolitikai célkitűzést határoz meg, amelyek közül az első kettő szintén említi a körforgásos gazdaságra való áttérést. Ezenfelül az egyes alapoknak konkrét releváns célkitűzései is vannak: az ERFA és a Kohéziós Alap két konkrét célkitűzés keretében támogatja a körforgásos gazdaságra való áttérést. A 2021–2027-es időszakra vonatkozó CPR és a támogató jogszabályok megfogalmazásában a monitoringmutatók és előfeltételek azonban a hulladékgyűjtésre és -feldolgozásra korlátozódnak; a nyomonkövetési rendszer nem tartalmaz a körforgásos tervezésre vonatkozó konkrét információkat, és nem írják elő, hogy a kohéziós politika keretében nyújtott finanszírozást a vonatkozó beruházásokra kellene fordítani⁴⁴.

64 Lengyelországban mind a négy általunk megkérdezett irányító hatóság megerősítette, hogy a 2020 után megvalósítandó programjaik tervezete tartalmaz körforgásos gazdaságra vonatkozó intézkedéseket, többek között környezettudatos tervezéssel és erőforrás-hatékonysággal kapcsolatos konkrét intézkedéseket. Hollandiában a megkérdezett négy irányító hatóság közül kettő közölte, hogy uniós finanszírozást különített el körforgásos gazdasággal kapcsolatos intézkedésekre, bár nem kifejezetten a tervezési és gyártási szakaszokra. Írországban saját közlése szerint a két megkérdezett irányító hatóság egyike sem tervezte ellenőrzésünk idején, hogy körforgásos gazdasággal kapcsolatos intézkedéseket vegyen fel programjaiba. A körforgásos gazdaságra való áttérésre elkülönített konkrét összegről még nem áll rendelkezésre információ, mivel ellenőrzésünk idején még folytak a 2021–2027-es kohéziós politikai alapokkal kapcsolatos programozási tárgyalások.

⁴³ Az (EU) 2021/1060 rendelet a kohéziós politikai alapokra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, I. melléklet

⁴⁴ Az (EU) 2021/1058 rendelet az Európai Regionális Fejlesztési Alapról és a Kohéziós Alapról, I. melléklet, és az (EU) 2021/1060 rendelet a kohéziós politikai alapokra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, I. melléklet

65 A Bizottság azt is megerősítette, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekről folytatott tárgyalások során arra ösztönözte a tagállamokat, hogy a körforgásos gazdaságra való áttérés támogatásához vegyék igénybe a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt (RRF). Az általunk vizsgált három tagállam nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervének elemzése azt mutatta, hogy Lengyelország és Hollandia felvett a tervébe a körforgásos gazdaságra való áttérést támogató intézkedéseket, Írország viszont nem, a körforgásos tervezést pedig a három terv egyike sem támogatta.

A Bizottság a Horizont 2020 keretében mozgósított finanszírozást a körforgásos gazdaságra, de a tagállamokban ezzel kevés hatást ért el

66 A 2014–2020-as időszakban a Horizont 2020 volt az Unió kutatási és innovációs finanszírozási programja, közel 80 milliárd eurós költségvetéssel. A CEAP 1 13. intézkedése a körforgásos gazdaságra való áttérés lehetséges finanszírozási forrásaként határozta meg a Horizont 2020 keretprogramot, összhangban annak hangsúlyos innovációs irányultságával.

67 A Horizont 2020 keretprogram 2016–2017. évi munkaprogramjának része volt az „Ipar 2020 és a körforgásos gazdaság” kiemelt terület, amely egy hulladékokkal kapcsolatos korábbi kezdeményezést visz tovább. A CEAP 1-et követően a Bizottság e 2016–2017-es kezdeményezés keretében több mint 650 millió eurót különített el „innovatív demonstrációs projektekre”, amelyek a körforgásos gazdasággal és az ipari versenyképességgel kapcsolatos uniós célkitűzéseket támogatták. A kezdeményezést úgy alakították ki, hogy az az ipari és szolgáltatási tevékenységek széles körére kiterjedjen, illetve kísérleti módszerként azzal a céllal hozták létre, hogy segítse a szabályozási akadályok gátolta újítókat.

68 Megállapítottuk, hogy a gyakorlatban a Horizont 2020 keretprogram keretében e kiemelt területen megvalósított összes beruházás kevesebb mint felét igényelték a körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektekhez: ez a 127 projekthez igényelt összesen 704 millió euróból 54 projekthez kapcsolódóan 327 millió eurót tett ki (az egyik ilyen projektre vonatkozó példát lásd: [4. háttérmagyarázat](#)). A kapcsolódó pályázati felhívások a körforgásos gazdaságon kívül más témákat is érintettek. A Horizont 2020 tapasztalatairól szóló bizottsági tanulmány⁴⁵ szerint ez korlátozta az e

⁴⁵ Európai Bizottság, Bening, J., Bergmans, J., Bieszczad, S. és mások, *Opportunities and challenges in targeted funding of Research and Innovation: lessons learnt from the Horizon 2020: focus areas and implications for Horizon Europe missions*, 2021.

kiemelt területen finanszírozott, körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektek általános láthatóságát, valamint befolyásolta a program más részeivel fennálló szinergiákat.

4. háttérmagyarázat

A Horizont 2020 keretprogram keretében finanszírozott, az autó-, bútór- és építőipari termékek körforgásos gazdasági modelljére vonatkozó projekt

Az egyik általunk vizsgált, a Horizont 2020 keretprogram keretében – 9,6 millió eurós uniós hozzájárulással – finanszírozott projekt a környezettudatos tervezésű termékekkel kapcsolatos eljárásokra összpontosított. Általános célja a termékek, alkatrészek és anyagok fokozottabb újrafelhasználása, korszerűsítése, felújítása és újrafeldolgozása volt az erőforrás-hatékonyság növelése és a hulladék mennyiségének csökkentése érdekében.

A projekt 2021 novemberében zárult le. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a projekt a legtöbb célkitűzését megvalósította, hulladékanyagok keverékéből új termékeket, valamint a prototípusok széles skáláját fejlesztette ki. A Bizottság közlése szerint az elvégzett munka hatással volt a kkv-kra, mivel lehetővé teszi számukra, hogy pénzügyi kockázat nélkül olyan innovációkkal lépjenek piacra, amelyek korábban nem voltak lehetségesek.

Megítélésünk szerint azonban a várt végeredmények zömmel nem valósultak meg. Nem volt bizonyíték arra, hogy a projekt elérte volna az anyagvisszanyerés tervezett mértéket (80%), nem számolták ki közvetlenül a végül újrahasznosított alkatrészek arányát (a cél 65% volt), kiinduló adatok hiányában pedig nem lehetett ellenőrizni, hogy a maradék hulladék csakugyan 60%-kal csökkent-e.

A projekt a prototípusok telepítésével zárult, de a tervezett nagyszabású bevezetés nem valósult meg, sem a megoldások kifejlesztése, sem a prototípusok és az anyagok végső felhasználók általi széles körű elfogadása formájában. A Bizottság a tanulságok levonása során azt is kiemelte, hogy az elterjesztés elmaradása olyan fő problémát jelentett, amelyre a 2020 utáni Horizont Európa program keretében vissza kell térni.

69 A Bizottság a 2018–2020-as munkaprogramban bevezetett egy új, a körforgásos gazdaságnak szentelt kiemelt területet: „a gazdasági és környezeti előnyök összekapcsolása – a körforgásos gazdaság”. E kiemelt terület 941 millió eurós elkülönített kiegészítő költségvetéssel rendelkezett, amelyet később 994 millió euróra emeltek.

70 Megállapításunk szerint az, hogy sem a Horizont 2020 keretprogram keretében nyújtott finanszírozás, sem a projektek körforgásos gazdaságra való áttéréshez való hozzájárulása tekintetében nem került sor szisztematikus nyomon követésre, megnehezítette ezek eredményességének értékelését. Egy, az ellenőrzésünkkel kapcsolatban végrehajtott egyszeri intézkedést követően a Bizottság indikatív információkkal szolgált arról, hogy a Horizont 2020 keretprogram keretében nyújtott finanszírozásból mekkora összeg rendelhető a körforgásos gazdasághoz (lásd: **68–69.** bekezdés), de nem pontosította, hogy abból mekkora összeg kapcsolódik a körforgásos tervezéshez. E projektek körforgásos gazdasággal összefüggő elemzéséből kiderült, hogy a Horizont 2020 keretprogram keretében nyújtott finanszírozás mintegy 50%-a segítette elő a körforgásos tervezést.

71 A Bizottság 2017. évi időközi értékelő jelentése⁴⁶ csak előzetes következtetéssel szolgált arról, hogy a Horizont 2020 keretprogram általános célkitűzésének megvalósítása terén – többek között az erőforrás-hatékonyság tekintetében – milyen általános előrehaladást sikerült elérni. Az ezen értékelés idején befejezett projektek a program első három évére elkülönített finanszírozásnak mindössze 0,6%-át tették ki. Ellenőrzésünk idején még nem tették közzé a végrehajtásról szóló zárójelentést.

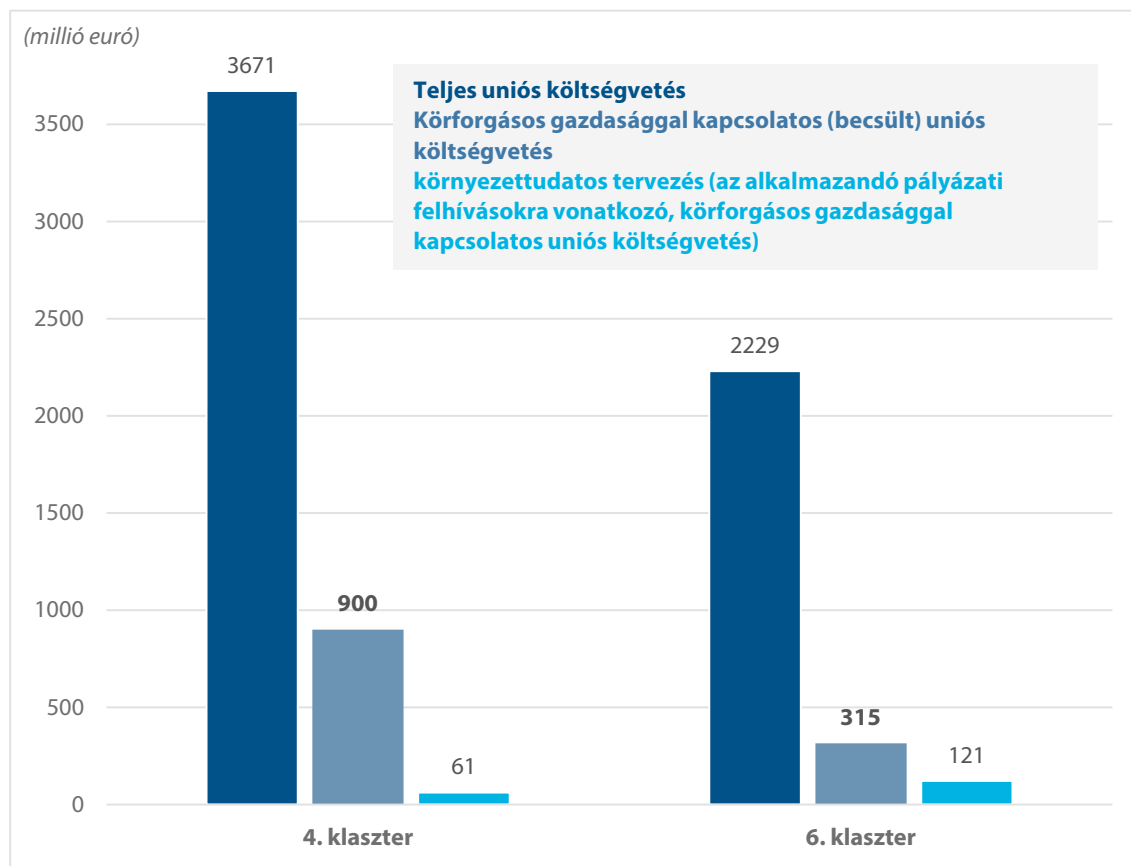
72 A Horizont 2020 utódprogramja a 2021–2027-es időszakban a 95,5 milliárd eurós költségvetéssel rendelkező Horizont Európa. Ennek hat témaköre vagy „klasztere” közül négy (1. klaszter – „Egészségügy”, 4. klaszter – „Digitális gazdaság, ipar és világűr”, 5. klaszter – „Éghajlat, energiaügy és mobilitás”, 6. klaszter – „Élelmiszerek, biogazdaság, természeti erőforrások, mezőgazdaság és környezet”) említi – közvetlenül vagy közvetett módon – a körforgásos gazdaságot. A körforgásos tervezés főként a 4. klaszterhez tartozik, és annak várható hatásai közé tartoznak a környezettudatos tervezésű termékek és szolgáltatások, valamint a fenntartható tervezésű fejlett anyagok és technológiák.

73 A Horizont Európa 2021–2022-es munkaprogramját illetően arra a megállapításra jutottunk, hogy a 4. klaszter végleges költségvetésének mintegy 25%-a (900 millió euró) és a 6. klaszter végleges költségvetésének mintegy 14%-a (315 millió euró) járul hozzá a körforgásos gazdasághoz. E kétéves munkaprogram tehát a körforgásos gazdaságot illetően majdnem annyi beruházást (1215 millió euró) biztosít, mint a teljes Horizont 2020 keretprogram (1332 millió euró).

⁴⁶ „A Horizont 2020 időközi értékelése”, [bizottsági szolgálati munkadokumentum](#), 2017.

74 A Bizottság rendelkezésünkre bocsátotta e két klaszter azon konkrét pályázati felhívásainak listáját, amelyek körforgásos tervezéssel kapcsolatos vonatkozásokkal bírnak (de nem kifejezetten a körforgásos tervezésre irányulnak). E pályázati felhívások a két klaszter együttes költségvetésének mindössze 3,1%-át tették ki a Horizont Európa 2021–2022-es munkaprogramján belül (lásd: [11. ábra](#)).

11. ábra. A Horizont Európa 2021–2022-es munkaprogramja

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

75 A Horizont Európa 2021–2024-es időszakra vonatkozó stratégiai terve⁴⁷ említést tesz az uniós finanszírozású kutatási megoldások kiterjedt alkalmazásának kérdéséről, amelyre a [4. háttérmagyarázat](#) is rámutatott. A körforgásos szemléletű terméktervezéssel kapcsolatos megoldások azonban gyakran további fejlesztést igényelhetnek, mivel viszonylag kiforratlanok, és további beruházásokra van szükség ahhoz, hogy a vállalkozások alkalmazhassák őket. A megoldásokat azok a korlátozások is befolyásolhatják, amelyeket a Horizont 2020 keretprogram és a kohéziós politikai programok közötti, lefelé irányuló szinergiák terén a közelmúltban végzett ellenőrzésünk során is tapasztaltunk (lásd: [20. bekezdés](#)).

⁴⁷ „A Horizont Európa stratégiai terve (2021–2024)”, Bizottság, 2021.

A LIFE finanszírozott körforgásos gazdasággal kapcsolatos projekteket, de nem ismeretes, mekkora a körforgásos tervezés részaránya

76 A LIFE program a környezetvédelmi és éghajlat-politikai fellépések finanszírozására szolgáló uniós eszköz, eredetileg 3,4 milliárd eurós tervezett költségvetéssel. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos intézkedések kivételével (lásd: [38–39.](#) bekezdés) a CEAP 1 nem tartalmazott olyan konkrét intézkedéseket, amelyek a körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektek terén, a LIFE keretében megvalósított beruházásokra irányultak volna. A CEAP 1 végrehajtásáról szóló 2019. évi bizottsági jelentés szerint a LIFE program keretében 2016 és 2020 között legalább 100 millió eurót ruháztak be a körforgásos gazdasághoz hozzájáruló több mint 80 projektbe.

77 A 2014–2020-as időszak esetében a körforgásos gazdasággal kapcsolatban két LIFE alprogramot és 249 projektet azonosítottunk, amelyek összesen 421 millió eurós finanszírozásban részesültek – ez a LIFE program keretében az említett időszakra elkülönített teljes összeg 12%-át tette ki. A LIFE monitoring- és értékelési rendszere nem követeli meg, hogy a Bizottság tájékoztatást nyújtson arról, hogy e projektek közül hány kapcsolódott a körforgásos tervezés szakaszához.

78 Megvizsgáltuk e 249 projekt egyikét, amely a veszélyes anyagok helyettesítésére irányult, és a LIFE 2014–2017-es munkaprogramja keretében 1,4 millió eurós finanszírozásban részesült. A projekt hatására ugyan nem csökkent egyértelműen az erőforrás-felhasználás, ám a projekt támogatta a CEAP 1 biztonságosabb termékekre vonatkozó célkitűzéseit, amelyeket a CEAP 2 ugyancsak támogat (lásd: [5. háttérmagyarázat](#)).

5. háttérmagyarázat

A festékekben található veszélyes anyagok helyettesítésére irányuló LIFE-projekt

A projekt 16 olyan új festékkészítmény kutatására és fejlesztésére irányul, amelyben a mérgező vegyi anyagokat természetes szerves agyaggal helyettesítik. A projektnek része egy online platform kifejlesztése is, ahol szakmabéliek (köztük kkv-k) és a nagyközönség is hozzájuthat az új festékkészítményekhez, és az első évben ingyenesen használhatja azokat.

Észrevételeztük, hogy e projektnek nem voltak az erőforrás-hatékonyságra vonatkozó teljesítménymutatói. Mivel a felhasznált megújuló anyag tömege háromszor akkora lesz, mint a helyettesített mérgező biocid termék tömege, ebben az esetben a biztonságosabb termék előállítása révén nem csökkenne a felhasznált erőforrások mennyisége (a felhasznált nyersanyag tömegében mérve).

79 A Horizont 2020 keretprogramhoz hasonlóan arra a megállapításra jutottunk, hogy a LIFE keretében nyújtott finanszírozás és a projektek körforgásos gazdasághoz való hozzájárulása módszeres nyomon követésének hiánya megnehezítette annak értékelését, hogy mennyire járultak hozzá a CEAP célkitűzéseikhez (lásd: **77.** bekezdés a körforgásos tervezéssel kapcsolatos projektekre vonatkozó bizottsági információk hiányáról). Például az **5. háttérmagyarázatban** ismertetett projekt kiválasztásának alapjául szolgáló pályázati felhívás említette „az energiától eltérő erőforrások felhasználásának csökkentése” mutatót, amely egyértelműen kapcsolódik a CEAP 1 célkitűzéseikhez. E mutatót azonban nem alkalmazták e konkrét projekt esetében, és a pályázati felhívás végrehajtása során elvetették. A Bizottság ezt két másik mutatóval – „újrahasználatra való előkészítés” és „újrafeldolgozás” – váltotta fel, amelyek kevésbé relevánsak az erőforrás-hatékonyság szempontjából.

80 A 2021–2027-es LIFE program a körforgásos gazdaságra való áttéréssel kapcsolatos innováció köz- és magánfinanszírozását hivatott kiegészíteni. A „körforgásos gazdaság és életminőség” alprogramnak, amely kifejezetten, de nem kizárólag a körforgásos gazdasággal kapcsolatos projekteket finanszíroz, teljes költségvetése 1345 millió euró, amelyből 700 millió eurót a 2024-ig tartó időszakra különítettek el. A LIFE program 2021–2024-es időszakra vonatkozó munkaprogramja⁴⁸ további részletekkel szolgál az ezen alprogram keretében támogatandó projektekről, hangsúlyt helyezve „a biztonságos és fenntartható tervezéssel kapcsolatos projektekre,

⁴⁸ A Bizottság végrehajtási határozata a LIFE program 2021–2024. évre vonatkozó többéves munkaprogramjának elfogadásáról, [C\(2021\) 4997](#).

a körforgásos és fenntartható termelésre és fogyasztásra, valamint az anyagok és termékek javításának, újrafelhasználásának, újragyártásának és újrafeldolgozásának fokozását célzó intézkedésekre”.

81 Megállapítottuk, hogy a 2021. és 2022. évi kiemelt témák és az ezen alprogram keretében ezekkel kapcsolatban kiírt pályázati felhívások között szerepelnek a körforgásos tervezéssel kapcsolatos beruházások is (vagyis környezettudatos tervezési megoldások – többek között a körforgásos tervezés – a tartósságnak, a javíthatóságnak, az újrafelhasználhatóságnak, a korszerűsíthetőségnek, az újrafeldolgozásnak, valamint az újrafeldolgozott tartalom új termékekben való felhasználásának javítására).

A COSME keretében kevés támogatást nyújtottak a körforgásos tervezéssel kapcsolatos célkitűzésekhez

82 A COSME a 2014–2020-as időszakra vonatkozó, a kkv-k versenyképességének javítását célzó uniós program, 2,3 milliárd eurós költségvetéssel. Egyik általános célkitűzése, a kkv-k versenyképességének és fenntarthatóságának megerősítését célzó, magában foglalta a körforgásos gazdaságra való áttérés támogatását is. A megfelelő hatásmutató azt mérte, hogyan nőtt a környezetbarát (környezettudatos tervezésű) termékeket gyártó, kevesebb erőforrást felhasználó kkv-k aránya⁴⁹.

83 A CEAP 1 végrehajtásáról szóló 2019. évi jelentés szerint a Bizottság a COSME keretében nem különített el finanszírozást a körforgásos gazdasággal, illetve a körforgásos tervezéssel kapcsolatos intézkedésekre. Ellenőrzésünk során azonban a Bizottság azonosított három olyan COSME-projektet, amely releváns volt a CEAP 1 két támogató intézkedése szempontjából (2,4 millió eurós uniós hozzájárulással – lásd: **38–42.** bekezdés).

84 A COSME program 2017-es időközi értékelő jelentése⁵⁰ nem foglalkozott azzal, hogy a program elősegítette-e a környezettudatos tervezésű termékeket gyártó kkv-k számának növekedését; a jelentés más uniós kezdeményezésekkel való összehangolásra vonatkozó része sem említette a CEAP 1-et. A Bizottság a jelentés esetleges javítási lehetőségekről szóló, „Kilátások” című szakaszában azt javasolta,

⁴⁹ Az 1287/2013/EU rendelet a COSME programról, 3. cikk.

⁵⁰ „A COSME program félidejének értékelése – zárójelentés”, Bizottság, 2017.

hogy a program igazodjon jobban a fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó uniós célkitűzésekhez, például a körforgásos gazdaság előmozdítása révén.

85 Ellenőrzésünk idején még nem állt rendelkezésre a 2014–2020-as COSME program végrehajtásáról szóló zárójelentés. A 2021–2027-es időszakot illetően a COSME program versenyképességre és vállalkozásra vonatkozó részeit beépítették az Egységes piac programba, összesen 1 milliárd euró költségvetési előirányzattal (szemben a COSME keretében rendelkezésre álló 920 millió euróval), így az már az uniós belső piac működésének javítását célzó szélesebb körű kezdeményezés részét képezi. Az Egységes piac programról szóló rendelet⁵¹ a támogatható intézkedések felsorolásán belül a körforgásos gazdaságot és a környezettudatos tervezést is megemlíti.

A körforgásos tervezés ESBA általi támogatását a piaci kereslet korlátozta

86 Az Európai Stratégiai Befektetési Alap (ESBA) 2015-ben kezdte meg működését. Ez a Bizottság és az EBB arra irányuló közös kezdeményezése volt, hogy felszabadítson 315 milliárd eurót beruházásokra a piaci hiányosságok kezelése és a magántőke mozgósítása révén. Az Alap a kulcsfontosságú ágazatokban visszatérítendő pénzügyi támogatást nyújtott (kölcsonök, garanciák és tulajdonviszonyt megtestesítő befektetések formájában) a gazdaságilag életképes projektek számára, beleértve azokat is, amelyek kockázati profilja magasabb, mint az EBB szokásos tevékenységeié.

87 A CEAP 1 részeként a Bizottság az EBB-vel és az Európai Beruházási Tanácsadó Platformmal együtt célzott tájékoztatási tevékenységeket folytatott az ESBA keretében történő támogatásigénylés ösztönzésére, és támogatta a körforgásos gazdaság szempontjából releváns projektek és beruházási platformok fejlesztését (*II. melléklet*, 14. intézkedés). A CEAP 1 végrehajtásáról szóló 2019. évi bizottsági jelentés szerint 2016 és 2020 között a körforgásos gazdaságra való áttérés felgyorsítására 2,1 milliárd eurós finanszírozást terveztek nyújtani az ESBA-n és az InnovFinen keresztül.

⁵¹ Az (EU) 2021/690 rendelet az Egységes piac program létrehozásáról.

88 Az ESBA-rendelet⁵² ugyan tartalmazta a körforgásos gazdasággal (ezen belül is a körforgásos tervezéssel) kapcsolatos projektek támogatásának lehetőségét, ám nem szerepeltek benne olyan, a körforgásos gazdaságra vonatkozó konkrét kritériumok, amelyeket a körforgásos tervezéssel kapcsolatos projektek kiválasztásához lehetett volna használni. 2016 és 2019 között azonban a Bizottság és az EBB tartott egy sor munkaértekezletet a CEAP 1 célkitűzései szempontjából releváns zöld beruházások témájában (többek között az erőforrás-hatékonyságról). A célzott tájékoztatási tevékenységek részeként az EBTP a körforgásos gazdasággal kapcsolatos tudatosság növelésének és a körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektek fejlesztése támogatásának céljával elindította a „Circular City Centre” [Körforgásos városközpont] kezdeményezést⁵³, amelyhez egy finanszírozási útmutatót is kiadott.

89 A Bizottság nem írta elő az EBB számára, hogy kövesse nyomon konkrétan az ESBA-finanszírozás körforgásos gazdasággal kapcsolatos igénybevételét és számoljon be arról. Vizsgálatunk arra derített fényt, hogy a 2022 júniusáig összesen 60 milliárd euró értékben aláírt 675 ESBA-projektből 29 – összesen 1,9 milliárd euró ESBA-finanszírozásban részesülő (3,1%) – projekt kapcsolódott a körforgásos gazdasághoz. E 29 projekt közül csak három, összesen 113 millió euró finanszírozásban részesülő projekt kapcsolódott a környezettudatos tervezéshez. Az EBB szerint a körforgásos tervezéssel kapcsolatos projektek alacsony száma az ESBA keresletvezérelt jellegének volt betudható. Sem az EBB, sem a Bizottság nem rendelkezett információval arról, hogy e projektek hogyan járultak hozzá a CEAP 1 körforgásos tervezéssel kapcsolatos célkitűzéseihez.

90 Megvizsgáltuk e három projekt egyikét, amely a hulladékokról szóló uniós jogszabályokkal⁵⁴ összhangban a papírhulladék és a megújuló csomagolóanyagok fokozott helyi hasznosítását mozdította elő. Arra a következtetésre jutottunk, hogy bár e projekt nem valamely konkrét termék körforgásos tervezéséhez kapcsolódott, a CEAP 1 erőforrás-hatékony termelési folyamatokra vonatkozó célkitűzéséhez mégis hozzájárult.

⁵² Az (EU) 2017/2396 rendelettel módosított, az Európai Stratégiai Beruházási Alapról, az Európai Beruházási Tanácsadó Platformról és a Beruházási Projektek Európai Portáljáról szóló (EU) 2015/1017 rendelet.

⁵³ <https://advisory.eib.org/about/circular-city-centre.htm>.

⁵⁴ A 2004/12/EK irányelv a csomagolásról és a csomagolási hulladékról.

91 A 2021–2027-es időszakban az ESBA-t az új InvestEU program váltja fel, amelyet a CEAP 2 a körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektek finanszírozási forrásaként nevez meg. Az InvestEU-rendelet⁵⁵ a körforgásos gazdaságot mint beruházási területet említi, külön kiemelve a körforgásosság szempontjából legnagyobb potenciállal bíró fő ágazatokat. Bár e jogi keret a körforgásos gazdaság tervezési és termelési szakaszával kapcsolatos projektek támogatását illetően konkrétabb, mint az ESBA kerete, ezen eszközök kihasználtsága továbbra is a piaci kereslettől függ, amelyet az EBB és a Bizottság célzott tájékoztatási és tanácsadási tevékenységekkel ösztönöz.

⁵⁵ Az (EU) 2021/523 rendelet az InvestEU program létrehozásáról.

Következtetések és ajánlások

92 Általános következtetésünk szerint kevés a bizonyíték arra, hogy a körforgásos gazdaságra vonatkozó bizottsági cselekvési tervek (CEAP), és különösen a termékek és termelési folyamatok körforgásos tervezésével kapcsolatos intézkedések hathatósan befolyásolták volna a körforgásos gazdasággal kapcsolatban a tagállamokban végrehajtott tevékenységeket.

93 Az első CEAP 2015. évi közzététele óta nőtt a körforgásos gazdasággal kapcsolatban a tagállamok kormányai által végrehajtott tevékenységek száma. Ellenőrzésünk idején csaknem minden uniós tagállamban befejeződött vagy folyamatban volt a körforgásos gazdaságra vonatkozó olyan nemzeti stratégia kidolgozása, amely hivatkozott a CEAP-ra és a kapcsolódó uniós szakpolitikára, és bizonyos mértékben magában foglalta a körforgásos tervezést is. A körforgásos gazdaságra irányuló uniós finanszírozást ösztönző uniós jogszabályok ellenére azonban a körforgási arány 2015 és 2021 között mindössze 0,4 százalékponttal nőtt. Ráadásul a tagállamok között jelentős eltérések mutatkoztak az elért előrehaladás terén. Ennek fényében a körforgási arány 2030-ig történő megduplázására irányuló uniós célkitűzés nagy kihívásnak tűnik (lásd: **23–28.** bekezdés).

94 Az Unió körforgásos gazdaságra való áttérésének nyomon követését szolgáló bizottsági keretrendszer nem vett tekintetbe minden fő szempontot, mivel nem voltak konkrét mutatói a termékek körforgásos tervezésére vonatkozóan, pedig zömmel ez a szakasz határozza meg, hogy mekkora a termék környezeti hatása (lásd: **29–32.** bekezdés).

1. ajánlás. A tagállamok körforgásos gazdaságra való áttérése nyomon követésének javítása

A Bizottságnak elemezze, hogy miként lehetne jobban figyelembe venni a körforgásos gazdaság fő szempontjait, különösen a körforgásos terméktervezést, annak érdekében, hogy javítsa a tagállamok által a körforgásos gazdaságra való átállás terén elért eredmények nyomon követését, és megkönnyítse az új szakpolitikákkal, kezdeményezésekkel és intézkedésekkel kapcsolatos megalapozott döntéshozatalt.

Ajánlott megvalósítási határidő: 2024.

95 Az első CEAP számos támogató intézkedést tartalmaz, amelyek a tagállamok körforgásos gazdaságra való áttérését például az innováció és a beruházások területén meghatározott szakpolitikai irányvonalakkal szándékoztak megkönnyíteni. Kevés bizonyítékot találtunk arra, hogy ezek az intézkedések hathatósan hozzájárultak a tagállamok körforgásos gazdaságra való áttéréséhez; legjobb esetben is csak mérsékelt hatásuk volt. Jóllehet más uniós intézményi érdekelt felek részéről nagy érdeklődés mutatkozott a tervezett elavulás felderítése iránt, a Bizottság következtetése szerint nem lehet a gyártók rossz szándékának felderítésére szolgáló vizsgálati rendszert megvalósítani (lásd: [35–51.](#) bekezdés).

96 A 2014–2020-as időszakban a kohéziós politika keretében nyújtott finanszírozást főként a hulladékgazdálkodásra fordították, amely a körforgásos tervezéshez képest kevesebb lehetőséget kínál a környezeti hatások csökkentésére. Rendelkezésre állnak tehát uniós források, és a körforgásos gazdaság általános támogatottságot élvez, ám a Bizottság és a tagállamok nem irányították eredményesen a finanszírozást a körforgásos tervezésre. Bár a 2021–2027-es időszak programozása során jobban előtérbe került a körforgásos gazdaság, a tagállamok továbbra is dönthetnek úgy, hogy az uniós finanszírozás jelentős részét a hulladékgazdálkodásra fordítják ahelyett, hogy a körforgásos tervezés révén megelőznék a hulladék keletkezését (lásd: [52–65.](#) bekezdés).

97 A 2014–2020-as időszakban a Bizottság által közvetlenül kezelt alapok közül a Horizont 2020 keretprogram járult hozzá a legnagyobb mértékben a körforgásos gazdasággal kapcsolatos kezdeményezésekhez. Habár e keretprogram nyújtott uniós finanszírozást a körforgásos tervezéssel kapcsolatos projektek számára, az ily módon biztosított kutatási megoldások viszonylag alacsony érettségi fokon álltak, ami akadályozta azok tagállami vállalkozások általi azonnali alkalmazását. Elterjedésüket gátolta az is, hogy a Horizont 2020 keretprogram és a kohéziós politikai programok között kevés volt a szinergia (lásd: [66–75.](#) bekezdés).

98 A LIFE program több, a körforgásos gazdasággal kapcsolatos projektet finanszírozott, de a LIFE nyomkövetési és értékelési rendszere nem követeli meg, hogy a Bizottság azonosítsa, mely projektek kapcsolatosak a körforgásos tervezéssel. A vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat segítő uniós program kevés ilyen vonatkozású finanszírozást biztosított, a körforgásos tervezéshez az Európai Stratégiai Beruházási Alapból nyújtott támogatást pedig az alacsony piaci kereslet befolyásolta (lásd: [76–91.](#) bekezdés).

2. ajánlás. A körforgásos tervezésre rendelkezésre álló uniós finanszírozás alacsony kihasználtsága okainak megvizsgálása, a további ösztönzési lehetőségek mérlegelése

A körforgásos tervezés lehetséges környezeti hatásaira tekintettel a Bizottság vizsgálja meg, hogy a megosztott, illetve a közvetlen irányítás keretében nyújtott uniós finanszírozás miért nem eredményezett a körforgásos tervezésre összpontosító több projektet. E vizsgálat keretében mérlegelje, hogyan lehetne a kohéziós politika keretében több ösztönzőt biztosítani ilyen, a körforgásos terméktervezést célzó projektek kidolgozásához.

Ajánlott megvalósítási határidő: 2024.

A jelentést 2023. május 10-i luxembourgi ülésén fogadta el az Annemie Turtelboom számvevőszéki tag elnökölte II. Kamara.

a Számvevőszék nevében

Tony Murphy
elnök

Mellékletek

I. melléklet. A CEAP 1 ideje alatt elfogadott, körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós irányelvek átültetése

Irányelv	Az átültetés határideje	Az időszerűség és a teljesség Bizottság általi ellenőrzése	
		Állapot	A tagállamok listája
(EU) 2018/849 az elhasználadott járművekről, a (hulladék)elemekről és (-)akkumulátorokról, valamint az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól	2020.07.05.	24 befejeződött	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL , PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 késik (4 folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárás)	<u>AT</u> <u>BE</u> , <u>HR</u> – részleges <u>LU</u> – vizsgálják
(EU) 2018/850 a hulladéklerakókról	2020.07.05.	24 befejeződött	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL , PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 késik (3 folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárás)	<u>BE</u> , <u>HR</u> – részleges <u>LU</u> – vizsgálják

Irányelv	Az átültetés határideje	Az időszerűség és a teljesség Bizottság általi ellenőrzése	
		Állapot	A tagállamok listája
(EU) 2018/851 a hulladékokról	2020.07.05.	23 befejeződött	AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL , PL , PT, RO, SE, SK
		4 késik (4 folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárás)	<u>BE</u> , <u>HR</u> – részleges <u>LU</u> , <u>SI</u> – vizsgálják
(EU) 2018/852 a csomagolásról és a csomagolási hulladékról	2020.07.05.	24 befejeződött	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, FR, HU, IE , IT, LT, LV, MT, NL , PL , PT, RO, SE, SI, SK
		3 késik (3 folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárás)	<u>ES</u> , <u>HR</u> – részleges <u>LU</u> – vizsgálják
(EU) 2019/771 az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól	2021.07.01.	21 befejeződött	AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, NL , PT, RO, SE
		6 késik (6 folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárás)	<u>CZ</u> , <u>EL</u> , IE , PL , <u>SI</u> , <u>SK</u>

Irányelv	Az átültetés határideje	Az időszerűség és a teljesség Bizottság általi ellenőrzése	
		Állapot	A tagállamok listája
(EU) 2019/883 a hajókról származó hulladékok leadására alkalmas kikötői befogadólétesítményekről	2021.06.28.	12 befejeződött	EL, CY, ES, HR, HU, IT, LT, LU, MT, PT, RO, SK
		15 késik (16 folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárás)	<u>BG</u> – részleges <u>BE</u> , <u>DE</u> , <u>FI</u> , <u>SE</u> , <u>SI</u> , <u>PL</u> – részleges és vizsgálják <u>AT</u> , <u>CY</u> , <u>CZ</u> , <u>DK</u> , <u>EE</u> , <u>FR</u> , <u>IE</u> , <u>LV</u> , <u>NL</u> – vizsgálják
(EU) 2019/904 egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről	2021.07.03.	13 befejeződött	AT, BG, CY, DE, EL, ES, HU, IT, LT, NL , RO, SE, SK
		14 késik (12 folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárás)	<u>BE</u> , <u>CZ</u> , <u>FI</u> , <u>HR</u> , <u>LV</u> , <u>MT</u> , <u>PT</u> , <u>SI</u> – részleges <u>EE</u> , <u>IE</u> , <u>LU</u> , <u>PL</u>
ÖSSZESEN hét irányelv	lejárt határidő	141 befejeződött 46 késik (25%) 48 folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárás	

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság 2022. júliusi adatai alapján.

II. melléklet. A Bizottság CEAP 1 és CEAP 2 tervében szereplő, a körforgásos tervezéssel kapcsolatos intézkedések felsorolása¹

#	Intézkedés	Az irányításban részt vevő főigazgatóság	A CEAP szerinti intézkedések csoportja	Vizsgált projektek
CEAP 1				
1	A környezetbarát tervezésről szóló irányelv szerinti, körforgásos gazdasággal kapcsolatos termék-előírások hangsúlyozása (több ágazatot érint) és (többek között televíziókról és kijelzőkről szóló) végrehajtási rendeletrre irányuló javaslat	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság, Energiaügyi Főigazgatóság	Termelés	-
2	A 2015–2017-es időszakra vonatkozó, a környezettudatos tervezésről szóló munkaterv, valamint anyaghatékonysági szabványok, többek között a termékek tartósságára, javíthatóságára és újrafeldolgozhatóságára vonatkozó környezettudatos tervezési előírások kérése	Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság, Energiaügyi Főigazgatóság	Termelés	-
3	Azon lehetőség elemzése, hogy horizontális követelményeket állapítsanak meg a javítási információk szolgáltatását illetően a környezettudatos tervezéssel összefüggésben	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság, Energiaügyi Főigazgatóság	Fogyasztás	-
4	A termékpolitika különböző munkaterületein a körforgásos gazdasághoz való hozzájárulást lehetővé tevő, koherensebb szakpolitikai keret kialakítását szolgáló lehetőségek és cselekvések vizsgálata	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság, Energiaügyi Főigazgatóság	Termelés	-

#	Intézkedés	Az irányításban részt vevő főigazgatóság	A CEAP szerinti intézkedések csoportja	Vizsgált projektek
<u>5</u>	A tervezett elavulásra vonatkozó független vizsgálati program lehetőségének értékelése	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Kutatási és Innovációs Főigazgatóság, Jogérvényesülési és Fogyasztópolitikai Főigazgatóság	Fogyasztás	1 x H2020
<u>6</u>	Továbbfejlesztett tudásbázis és támogatás kialakítása a kkv-k részére annak érdekében, hogy helyettesíteni tudják a különös aggodalomra okot adó veszélyes anyagokat	Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság	Termelés	1 x LIFE 2 x COSME
<u>7</u>	A technológiai infrastruktúrák kkv-knek szóló, nyitott, páneurópai hálózatának létrehozása annak érdekében, hogy a kkv-k fejlett gyártási technológiákat tudjanak integrálni termelési folyamataikba	Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság	Termelés	1 x H2020 1 x COSME
<u>8</u>	Az elérhető legjobb technikákról szóló uniós referenciadokumentumokban szereplő, körforgásos gazdaságra vonatkozó iránymutatás (több ágazatot érint)	Környezetvédelmi Főigazgatóság	Termelés	-
<u>9</u>	Annak vizsgálata, hogy miként lehet fokozni a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer (EMAS), valamint a környezettechnológiai hitelesítési kísérleti program hatékonyságát és elterjedését	Környezetvédelmi Főigazgatóság	Termelés	-
<u>10</u>	Együttműködés az érdekelt felekkel e cselekvési terv végrehajtása során a fő ágazatokban már létező fórumokon keresztül	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság	Innováció és beruházások	-

#	Intézkedés	Az irányításban részt vevő főigazgatóság	A CEAP szerinti intézkedések csoportja	Vizsgált projektek
<u>11</u>	Célzott tájékoztatás és kommunikációs tevékenységek a tagállamok és a régiók támogatása érdekében, a kohéziós politikai alapoknak a körforgásos gazdaság kialakítása érdekében való igénybevétele terén	Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság	Innováció és beruházások	5 x ERFA
<u>12</u>	A tagállamok és a régiók támogatása az intelligens szakosodáson keresztül a körforgásos gazdaságot szolgáló innováció támogatása érdekében	Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság	Innováció és beruházások	-
<u>13</u>	„Ipar 2020 és a körforgásos gazdaság” kezdeményezés a Horizont 2020 keretében	Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság, Kutatási és Innovációs Főigazgatóság	Innováció és beruházások	1 x H2020
<u>14</u>	Célzott tájékoztatás az Európai Stratégiai Beruházási Alap keretében történő finanszírozás iránti kérelmek ösztönzése érdekében, valamint a körforgásos gazdaság szempontjából releváns projektek és beruházási platformok fejlesztésének támogatása érdekében	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság	Innováció és beruházások	1 x ESBA
<u>15</u>	A körforgásos gazdaság nyomonkövetési keretrendszerének kialakítása	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság, Eurostat	Nyomon követés	-

#	Intézkedés	Az irányításban részt vevő főigazgatóság	A CEAP szerinti intézkedések csoportja	Vizsgált projektek
CEAP 2				
16	A fenntartható termékpolitikára vonatkozó kezdeményezésre irányuló jogalkotási javaslat	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság, Energiaügyi Főigazgatóság	Fenntartható termékpolitikai keret	-
17	Körforgásos elektronikai kezdeményezés, egységes töltőmegoldás és a régi eszközök visszaszolgáltatását ösztönző jutalmazási rendszerek	A Tartalmak, Technológiák és Kommunikációs Hálózatok Főigazgatósága, Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság, Energiaügyi Főigazgatóság	Fő termék-értékláncok:	-
18	Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv felülvizsgálata, beleértve a körforgásos gazdaság gyakorlatainak beépítését az elérhető legjobb technikákról szóló, hamarosan elkészülő referenciadokumentumokba	Környezetvédelmi Főigazgatóság	Fenntartható termékpolitikai keret	-
19	A körforgásos gazdaságra való áttérés támogatása a kohéziós politikai alapok, az Igazságos Átmenet Mechanizmus és városi kezdeményezések révén	Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság	A körforgásos gazdaság működővé tétele az emberek, a régiók és a városok javára	-

#	Intézkedés	Az irányításban részt vevő főigazgatóság	A CEAP szerinti intézkedések csoportja	Vizsgált projektek
20	Az egyes veszélyes anyagok elektromos és elektronikus berendezésekben való alkalmazásának korlátozásáról szóló irányelv felülvizsgálata, valamint iránymutatás annak tisztázására, hogyan kapcsolódik az irányelv a REACH-rendelet és a környezettudatos tervezés követelményeihez	Környezetvédelmi Főigazgatóság	Kulcsfontosságú termék-értékláncok:	-
21	A körforgásos gazdaság nyomonkövetési keretének aktualizálása az új szakpolitikai prioritások tükrözése és az erőforrás-felhasználásra – többek között a fogyasztásra és az anyaglábnomra – vonatkozó további mutatók kidolgozása érdekében	Környezetvédelmi Főigazgatóság, Eurostat	Az előrehaladás nyomon követése	-

¹ A táblázatban használt színek a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv különböző típusú intézkedéseinek számvevőszéki besorolását tükrözik: keretszabályozás, támogató intézkedések, finanszírozás és az uniós előrehaladás nyomon követése (lásd: 4. ábra).

Forrás: Európai Számvevőszék, a körforgásos gazdaságra vonatkozó első és második cselekvési terv alapján.

III. melléklet. A körforgásos gazdaság nyomonkövetési keretrendszere

#	Mutató (csoport)	Relevancia	Uniós jogszabályok és szakpolitikák (példák)
Termelés és fogyasztás			
1	Az Unió önellátó képessége a nyersanyagok tekintetében	A körforgásos gazdaságnak elő kell segítenie a nyersanyagokkal, különösen a kritikus fontosságú nyersanyagokkal kapcsolatos ellátási kockázatok kezelését.	Nyersanyag-politikai kezdeményezés; az erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve
2	Zöld közbeszerzés	A közbeszerzés jelentős arányt képvisel a fogyasztásban, és a körforgásos gazdaság motorja lehet.	Közbeszerzési stratégia; a zöld közbeszerzésre vonatkozó uniós támogatási rendszerek és önkéntes kritériumok
3a-c	Hulladékkeletkezés	A körforgásos gazdaságban a hulladék keletkezését minimálisra csökkentik.	A hulladékokról szóló keretirányelv; konkrét hulladékáramokra vonatkozó irányelvek; a műanyagokkal kapcsolatos stratégia
4	Élelmiszer-hulladék	Az élelmiszerek kidobása negatív környezeti, éghajlati és gazdasági hatásokkal jár.	Általános élelmiszerjogi rendelet; a hulladékokról szóló keretirányelv; különböző kezdeményezések (pl. az élelmiszer-vesztéssel és élelmiszer-hulladékkal foglalkozó platform)
Hulladékgazdálkodás			
5a-b	Teljes újrafeldolgozási arány	Az újrahasznosítás arányának növelése a körforgásos gazdaságra való áttérés részét képezi.	A hulladékokról szóló keretirányelv
6a-f	Az egyes hulladékáramok újrafeldolgozási aránya	Ez a kulcsfontosságú hulladékáramok újrahasznosítása terén elért haladást tükrözi.	A hulladékokról szóló keretirányelv; a hulladéklerakókról szóló irányelv; konkrét hulladékáramokra vonatkozó irányelvek

#	Mutató (csoport)	Relevancia	Uniós jogszabályok és szakpolitikák (példák)
Másodlagos nyersanyagok			
7a-b	Az újrahasznosított anyagok hozzájárulása a nyersanyagok iránti kereslethez (ideértve a körforgásos anyagfelhasználási arányt)	A körforgásos gazdaságban általános, hogy másodlagos nyersanyagokból állítanak elő új termékeket.	A hulladékokról szóló keretirányelv; a környezettudatos tervezésről szóló irányelv; uniós ökocímke; a vegyi anyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása (REACH); a vegyi anyagokra, vegyipari termékekre és hulladéokra vonatkozó politikák közötti érintkezési pontokkal kapcsolatos kezdeményezés; a műanyagokkal kapcsolatos stratégia; a másodlagos nyersanyagokra vonatkozó minőségi standardok
8	Az újrafeldolgozható nyersanyagok kereskedelme	Az újrafeldolgozható anyagok kereskedelme a belső piac jelentőségét és a körforgásos gazdaságban való globális részvétel fontosságát tükrözi.	Belső piaci politika; a hulladékszállításról szóló rendelet; kereskedelempolitika
Versenyképesség és innováció			
9a-c	Magánberuházások, munkahelyek és bruttó hozzáadott érték	Ez tükrözi a körforgásos gazdaság munkahelyteremtéshez és növekedéshez való hozzájárulását.	Európai beruházási terv; strukturális és beruházási alapok; InnovFin - uniós finanszírozás újjáélesztésnek; a körforgásos gazdaság pénzügyi támogató platformja; fenntartható pénzügyi stratégia; „Zöld foglalkoztatás” kezdeményezés; új európai készségfejlesztési program; belső piaci politika
10	Szabadalmak	A körforgásos gazdasághoz kapcsolódó innovatív technológiák javítják az Unió globális versenyképességét.	Horizont 2020

Forrás: Európai Számvevőszék, a [COM\(2018\) 029](#) közlemény alapján.

Rövidítések

BREF: Az elérhető legjobb technikákról szóló referenciadokumentumok

CEAP: A körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv

COSME: A vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat segítő uniós program

CPR: Közös rendelkezésekről szóló rendelet

DG ENER: Energiaügyi Főigazgatóság

DG JUST: Jogérvényesülési és Fogyasztópolitikai Főigazgatóság

DG RTD: Kutatási és Innovációs Főigazgatóság

DG ENV: Környezetvédelmi Főigazgatóság

DG GROW: Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság

DG REGIO: Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság

EBB: Európai Beruházási Bank

EBTP: Európai Beruházási Tanácsadó Platform

EMAS: Környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer

ERFA: Európai Regionális Fejlesztési Alap

ESBA: Európai Stratégiai Beruházási Alap

ESTAT: Eurostat

ETV: Környezettechnológiai hitelesítés

Kkv: Kis- és középvállalkozás

NRRP: Nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terv

REACH: A vegyi anyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása

Glosszárium

A termék életciklusa: Egy termék élettartamának a termék előállításához szükséges nyersanyagok beszerzésétől a termék hasznos élettartamának végén történő ártalmatlanításáig terjedő összes szakasza.

A vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat segítő program: A kisvállalkozások új piacokra való bejutását segítő uniós program.

Európai Beruházási Bank: A tagállamok tulajdonában lévő uniós bank, amely elsősorban az Unióban, de azon kívül is nyújt finanszírozást az uniós politikát támogató projektekhez.

Európai Beruházási Tanácsadó Platform: Az ESBA-ból támogatást kérelmezőknek nyújtott valamennyi beruházási tanácsadási szolgáltatást és technikai segítségnyújtást ötvöző platform.

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság: Tanácsadó uniós szerv, amely a civil társadalmi szervezetek fórumaként működik.

Európai Regionális Fejlesztési Alap: Uniós alap, amely a régiók közötti egyenlőtlenségek csökkentésére irányuló beruházások finanszírozásával erősíti a gazdasági és társadalmi kohéziót.

Európai strukturális és beruházási alapok: Az öt fő uniós alap, amelyek együtt támogatják a gazdasági fejlődést Unió-szerte a 2014–2020-as időszakban: az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap, a Kohéziós Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap.

Európai zöld megállapodás: 2019-ben elfogadott uniós növekedési stratégia, amelynek célja, hogy 2050-ra klímasemlegessé tegye az Uniót.

Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz: A Covid19-világjárvány gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítését és a helyreállítás ösztönzését célzó uniós pénzügyi támogatási mechanizmus, amely ugyanakkor a zöld és digitális átalakulást is előmozdítja.

Horizont 2020: Az Unió kutatási és innovációs finanszírozási programja a 2014–2020-as időszakra.

Igazságos Átmenet Mechanizmus: A klímasemleges gazdaságra való átállást elősegítő, valamint az átmenet által pénzügyileg leginkább érintett közösségeket és régiókat támogató uniós eszköz.

InnovFin tanácsadási támogatás: Az EBB tanácsadó szolgáltatása arra nézve, hogyan kell strukturálni a kutatási és innovációs projekteket a finanszírozáshoz való jobb hozzáférés érdekében.

InvestEU: Az Unió számára stratégiai fontosságú projektekhez magánberuházásokat mozgósító mechanizmus.

Kis- és középvállalkozás: Az alkalmazottak száma és bizonyos pénzügyi kritériumok alapján meghatározott méretű vállalat vagy egyéb szervezet. A kisvállalkozásoknak 50-nél kevesebb alkalmazottjuk van, és forgalmuk vagy mérlegfőösszegük nem haladja meg a 10 millió eurót. A középvállalkozások 250-nél kevesebb alkalmazottat foglalkoztatnak, és legfeljebb 50 millió eurós forgalmat bonyolítanak le, vagy mérlegfőösszegük legfeljebb 43 millió euró.

Kohéziós Alap: Az Unión belüli gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére irányuló uniós alap, amely olyan tagállamokban támogat beruházásokat, ahol az egy lakosra jutó bruttó nemzeti jövedelem nem éri el az uniós átlag 90%-át.

Körforgásos gazdaság: Az anyagok újrafelhasználásán, megosztásán, javításán, felújításán, újragyártásán és újrafeldolgozásán alapuló gazdasági rendszer, amelynek célja az erőforrás-felhasználás, a hulladékképződés és a kibocsátás minimálisra csökkentése, különösen a termékek és a termelési folyamatok körforgásos tervezése révén.

Környezettudatos tervezés (körforgásos szemléletű tervezés): Olyan tervezési megközelítés, amely a termék életciklusának minden szakaszában minimálisra csökkenti annak környezeti hatását.

LIFE: Az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikájának végrehajtását tagállami projektek társfinanszírozásával támogató pénzügyi eszköz.

Másodlagos nyersanyagok: Újrafeldolgozott anyagok, amelyeket a gyártási folyamatokban új vagy fel nem használt anyagok (ún. **elsődleges nyersanyagok** helyett vagy mellett lehet felhasználni).

Tervezett elavulás: Arra irányuló terméktervezési gyakorlat, hogy korlátozott élettartamú termékek helyébe a fogyasztóknak újat kelljen vásárolniuk.

A Bizottság válaszai

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/sr-2023-17>

Időrendi áttekintés

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/sr-2023-17>

Ellenőrző csoport

Ellenőrzéseinek eredményeit a Számvevőszék különjelentésekben mutatja be, amelyek egy adott költségvetési területhez kapcsolódó uniós szakpolitikákkal és programokkal, illetve az irányítással kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. Hogy ellenőrzési munkája maximális hatást érjen el, témái megválasztásakor és feladatai megtervezésekor a Számvevőszék tekintetbe veszi a teljesítmény-, illetve szabályszerűségi kockázatokat, az érintett bevétel vagy kiadás nagyságát, a várható fejleményeket, valamint a politika és a nagyközönség érdeklődését.

Ezt a teljesítmény-ellenőrzést a kohéziós, növekedési és társadalmi befogadási beruházások kiadási területeire szakosodott, Annemie Turtelboom számvevőszéki tag elnökölte II. Kamara végezte. Az ellenőrzést Iliana Ivanova számvevőszéki tag vezette James Verity kabinetfőnök és Ivan Genchev kabinetattasé, Niels-Erik Brokopp ügyvezető, Rafał Gorajski feladatfelelős, valamint Krénusz Ágota, Paloma Muñoz Mula, Dieter Böckem, Joanna Laskowska és Katarzyna Solarek számvevők közreműködésével. Nyelvi támogatás: Michael Pyper.

Balról jobbra: Paloma Muñoz Mula, James Verity, Iliana Ivanova, Rafał Gorajski, Krénusz Ágota.

SZERZŐI JOGOK

© Európai Unió, 2023

Az Európai Számvevőszék dokumentumainak felhasználását a nyíltadat-politikáról és a dokumentumok további felhasználásáról szóló [6-2019. sz. számvevőszéki határozat](#) szabályozza.

Ellenkező rendelkezés (pl. egyedi szerzői jogi nyilatkozatokban foglaltak) hiányában az Európai Unió tulajdonában lévő számvevőszéki tartalmak a [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenc](#) alá tartoznak. Ezért főszabály szerint a további felhasználás a forrás és a változtatások megfelelő feltüntetésével megengedett. A Számvevőszéktől származó tartalmak további felhasználásakor azok eredeti értelme és mondanivalója nem torzulhat. A Számvevőszék nem vonható felelősségre a továbbfelhasználás esetleges következményeiért.

Ha az adott tartalomban azonosítható magánszemélyek is érintettek (például ha egy kép a Számvevőszék munkatársait ábrázolja vagy harmadik fél is szerepel a források között), adott esetben további engedélyt is be kell szerezni.

Amennyiben ez megtörtént, akkor a vonatkozó engedély érvényteleníti a fenti általános érvényű engedélyt, és az abban foglalt, egyértelműen meghatározott felhasználási korlátozások érvényesek.

Az olyan tartalmak felhasználásához vagy reprodukálásához, amelyek nem az Európai Unió tulajdonát képezik, adott esetben közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától kell engedélyt kérni:

1., 3. és 4. ábra – ikonok: Az ábrák kidolgozása a [Flaticon.com](#) eszközeinek felhasználásával történt. © Freepik Company S.L. Minden jog fenntartva.

Az iparjogvédelem alatt álló szoftverek és dokumentumok – pl. szabadalmak, márkajelzések, bejegyzett formatervezési minták, logók és nevek – nem tartoznak a Számvevőszék továbbfelhasználási politikájának hatókörébe.

Az Európai Uniónak az europa.eu címtartomány alá tartozó intézményi weboldalai külső oldalakra mutató hivatkozásokat is tartalmaznak. Ezek nem tartoznak a Számvevőszék hatáskörébe, ezért ajánlott elolvasni az ott közzétett adatvédelmi és szerzői jogi rendelkezéseket.

Az Európai Számvevőszék logójának használata

Az Európai Számvevőszék logója kizárólag a Számvevőszék előzetes hozzájárulásával használható fel.

PDF	ISBN 978-92-849-0590-4	ISSN 1977-5733	doi: 10.2865/641661	QJ-05-23-190-HU-N
HTML	ISBN 978-92-849-0564-5	ISSN 1977-5733	doi: 10.2865/922449	QJ-05-23-190-HU-Q

A körforgásos gazdaság megőrzi a termékek, anyagok és erőforrások értékét, és minimálisra csökkenti a hulladék mennyiségét. A termék környezeti hatásának mintegy 80%-a annak megtervezésétől függ. Megállapításunk szerint kevés a bizonyíték arra, hogy a körforgásos gazdaságra vonatkozó két bizottsági cselekvési terv – különösen a termékek és termelési folyamatok körforgásos tervezését illetően – hathatósan befolyásolta volna a körforgásos gazdasággal kapcsolatban az Unióban végrehajtott tevékenységeket. Javasoljuk, hogy a Bizottság elemezze annak okait, miért veszik a tagállamok kevésbé igénybe a körforgásos tervezésre fordítható uniós finanszírozást, vizsgálja meg, hogyan lehetne több ösztönzőt biztosítani ehhez, és javítsa a tagállamok körforgásos gazdaságra való átállásának nyomon követését.

A Számvevőszék különjelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján.

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Az Európai Unió
Kiadóhivatala

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Telefon: +352 4398-1

Megkeresés: eca.europa.eu/hu/Pages/ContactForm.aspx
Weboldal: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors